

Ure ku wre ku nggo Marrku à charr Ure ku meme

A si Marrku nggo isa ima numā yi i ri Yohana Marrku, uwa yo à charr ungbamvu unngo ku. A si si uyirr nu umi ku abiga Yesu awurr na aha ba hen. Anu Bulu tuku Barrnaba a gri ma ki uni zi ba nu uzirr ku bre ure ku Abachi umbarr ku meme ku (*Indu 13:13*) A kpanye di are ka nggo Marrku à charr ka a vu ka zhi na are ka Yesu ka nggo Biturr uni ko na angu a Yesu wa à di bre ku anishirr kago nggo. A zzu na ti Marrku yo a si ungbamvu ku meme ku nggo a charr nggo. A charr aseki ka ikagri ka nggo Yesu à na ka nu ungbamvu unngo ku mri angbamvu ka are ka wre anuma ka. A si charr ingri i Yesu yi nu umi hen, na kuchi charr izzu Yesu na amasirr yi mu tuku undu umaku mu.

Marrku à charr ure umaku wre ku a bu nu abiga ba nu Roma ukyekye, na bu du ba a hi di Yesu yo à si Kristi (Mezaya). Marrku à tsarr krizhizhi mi di Yesu Kristi à si uvuvurr iko na su Uvuvurr a Abachi jiji mu (*10:45*). A nggurr ungbamvu ku ttu ni ittu tuku igru ni ibe i Yesu yi.

Are ka nggo a charr ka nu ungbamvu unngo ku, tuku ankla ka nggo a charr ka nggo

Yohana uni zzu na amasirr wa tuku izzu na amasirr i Yesu yi *1:1-13*

Undu ku Yesu ku nu Galili *1:14—9:50*

Ikuma nu Urushalima yi tuku i mirri na angu ankonki ka igbu ka *10:1—11:25*

Ivri nu umi igbu ku 11:27—12:44
 Are ka nggo abi kpa are ba a da di a so nga ni ichi
 13:1-37
 Ittu tuku itasi ni ibe i Yesu yi 14:1—16:20

Yohana uni zzu anishirr na amasirr wa à ssu anko wa bi
 (Matiyu 3:1-12; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28)

¹ Uwanggo yo su Ure ku wre ku ni itu i Yesu Kristi, Uvuvurr a Abachi wa.

² Ure ku wre ku na ase ka kuchi ka nggo Ishaya, uni kpa are ka Abachi wa à charr da di Abachi da di,

“Ingga ta tu unitu mungga wa

du ma kuchi ku bi ssu anko wa bi ku uwa.”*

³ “Undurr so du na ankpuji,

‘Ssu anko wa bi ku Atiko wa.

Na wa ki ntto nggo a taka ni wre ku uzirr!’ †

⁴ Unitu wa a si Yohana ni di zzu anishirr na amasirr. À di zirr na ankpuji, na di zzu anishirr ba na amasirr, na tsarr ba da di, “Imba du ila ure imba yi, ni du ba zzu imba na amasirr. Abachi ta nggurr ila ure imba yi zhi ki imba.” ⁵ Anishirr shishemi a nga zhi na anga ka nu Yahudiya, na abanu a zhi nu umi igbu ku Urushalima. A nga ni wo ure ku Yohana ku, na da ila ure imbarr yi, uwa zzu ba na amasirr ni inyi nu Joda. ⁶ Yohana a di surr ankru ka nggo a na ka ni infunfu i alakurmi, na lo upri unggakpa na anklampi. A di ta izi na di re utu ku anisso. ⁷ A di tsarr anishirr ba da di: “Undurr numa à so nga nu ugo mungga. A mri ingga kakami. Izhizhi i anggakpaza ima yi mi,

* **1:2** Kye zizo Malachi 3:1. † **1:3** Kye zizo Ishaya 40:3.

ingga si ma ni ku klo ni ddu ka hen. ⁸ Ingga zzu imba na amasirr, uwa ta ka ni zzu imba ni Izhi Iwre i Abachi yi.”

*Izzu na amasirr tuku itsarr
Yesu kye yi*

(Matiyu 3:13—4:11; Luka 3:21-22; 4:1-13)

⁹ A si ni ivi ima yo i Yesu à nga zhi ni igbu nu Nazareti, na anga ka Galili ka, i Yohana nga ni zzu ma na amasirr ni inyi nu Joda wa. ¹⁰ Kakayirr, Yesu à so huzzu zhi nu umi ka amasirr ku, na hi unkplassu ku u bwu. A hi Izhi Iwre i Abachi yi nga ni so ku nu ukpa, ni izzu na sa anddu. ¹¹ Aba wo ukorr zhi nu unkplassu da di, “Ùwà yo su Uvuvurr mungga wa nggo ingga kpanye nu ùwà ku. Izhi mungga yi i nyarr nu ùwà ku kakami.”

¹² Kakayirr i, Izhi Iwre i Abachi yi nga ni du ma rri ko na ankpuji. ¹³ Nabo yo, uwa ku so ki ivi iso ine (40), ndo ni ininazzu i ijiji. Nabo yo, Isheta à ku tsarr ma kye. Abitu ba Abachi ba ku so zi ma.

Yesu à yo abiga bi mēme ba

(Matiyu 4:12-22; Luka 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ A vu Yohana ku ttu nu uki, ni ivi ima yi nggo Yesu à kuma nu Galili, ku so tsarr Ure ku wre ku Abachi ku. ¹⁵ A ddu ba di, “Ivi yi i nga ba. Ittu i Abachi yi i si ywhiywhirr mi. Imba kasarr ni ila ure imba yi, ni kpanye nu Ure ku wre ku!”

¹⁶ A ti ta so vu sarr nu unddu inyi ku Galili ku, na hi anishirr aha bi vu ikikla, Sima tuku Andoro uzayirr wa, a so ta azhizhi ki vu ikikla ni inyi wa. ¹⁷ Yesu à yo ba na ddu ba di, “Imba ga ingga yi, ni di ingga tsarr imba nggo imba ta gri anishirr nga ni ingga ku nâ ta si nggo imba di vi ikikla yi.” ¹⁸ A

wo meme, kakayirr, na du azhizhi ambarr ka, na ga ma.

¹⁹ Na ti sha zirr a ko ntsi na hi amuya aha abanu, Yakubu tuku Yohana, amumarr bu Zabadi a so nu umi ku uddu umbarr ku, na so na azhizhi ambarr ka ssubi. ²⁰ Kakayirr, Yesu à ti sa ashishi na ba, na yo ba, aba wo na ka aki ambarr wa Zabadi du ndo na amirr iko abu undu ba na ga Yesu.

*Yesu à han izhi ndanda huzzu ku ugo numa
(Luka 4:31-37)*

²¹ Yesu na abiga ma ba, a nga nu Kapanahu. Na Asabarr,† Azhibarr a Isu anu Yahuda wa, Yesu à rri ko ku so tsarr nu uki ki issubi ku. ²² Anishirr ba wo ma. Ayisurr ambarr wa jaku ni itsarr ima yi. À si tsarr ba, nâ ta si itsarr i abitsarr are ba hen. A so tsarr ba kyekye mi zzu nâ ta si uwa nggo sa akikye nu ure wa. ²³ Nggo a se nu uki ki issubi ku, ugo numa a se ni izhi ndanda na nggarr angu yi da di, ²⁴ “Yesu anu Nazareti, uwa zha angginggi ni inta ba? Uwa nga ingu inta mu? Ingga hi uwa. Uwa yo su Uni wre wa nggo zhi na Abachi ku!”

²⁵ Yesu a nggarr ito ni izhi ndanda yi ku, da di, “Ttu angu muwa! Huzzu ku ugo wa nu ukpa!”

²⁶ Izhi ndanda yi i mri ugo wa, ni du ma wri kpakpa, ni nggarr iyi, ni huzzu kuma.

²⁷ Anishirr ba wemi nggo a kri nabo a ku ayisurr. Na so zhi ikpa ambarr, da di, “Uwama sa

† **1:21** Asabarr, Azhibarr a Isu anu Yahuda wa: Azhibarr wa nggo anu Yahuda ba ku di barr Abachi nggo. Uwa yo sa azhibarr wa nggo a ttu wa na da ku anu Yahuda ba di a bu ka bi so su na wa, na so barr Abachi. A di bre azhibarr ambarr wa zhi na anza a ingbahru nu Ungo Kywi ku kre na azhibarr Isati ni ingbahru.

angginggi? Uwanggo a si itsarr ihehe mu? Ugo wanggo a se nu ukyekye ki re ki izhi ndanda, i wo ma!” ²⁸ Nabo yo, ure ku Yesu ku bwa kago hanhan mi na anga ka Galili ka.

*Yesu du abi vri ba wre
(Matiyu 8:14-17; Luka 4:38-41)*

²⁹ Yesu na abiga ma ba ba ndo ni Yakubu tuku Yohana huzzu nu uki ki issubi ku, na kuma ni iko ini Sima tuku Andoro. ³⁰ Ukpa ku ayimbarr a Sima wa u nggurr ssu. Nggo a ti mirri aba da ku Yesu ivri ima yi. ³¹ Yesu rri ko na ku, na ko ku vu ma nu ungo, na gi ma gru. Ivri yi du ma, uwa a gru na zzu ba ila.

³² Ni ingbahru ima yi, azhi wa a ji ba na klo gbo, aba gri ku Yesu abi lo na abi izhi ndanda. ³³ Anishirr shishemi abu Kapanahu ba shishemi a nga ni kri na akpla ka iko ka. ³⁴ Yesu du anishirr ba nggo a se ni ilolo yi na nkanka a wre, na han anazhi ndanda yi huzzu ku anishirr shishemi nu ukpa. Na si kpanye di anazhi ndanda ba bu da inkindirr hen nu nggo aba mi a hi ma.

*Itsarr i Yesu nu Galili
(Luka 4:42-44)*

³⁵ Ni igambre bwu, nggo abubo wa ni ko su wriwri, Yesu gru huzzu ni iko yi na ko ku so barr nu unto ku nggo su ywi. ³⁶ Sima na akpukpambarr ba a gru huzzu ku di zha ma. ³⁷ Nggo a ko ku hi ma, na da ku di, “Anishirr ba namri a ko zha uwa.”

³⁸ Yesu ddu ba di, “Di inta kuma ni igbu numa yi meme, di ingga ki itu mungga ku tsarr ba ure ku Abachi ku nabo. Ima yo gri ingga nga.” ³⁹ Yesu na abiga ma ba di zirr kago ni igbu i Galili yi. Uwa

ku di tsarr ba na aki ka issubi ka na di han anazhi ndanda huzzu ba.

*Yesu adu uni lo ishi a wre
(Matiyu 8:1-4; Luka 5:12-16)*

⁴⁰ Uni lo ishi numa nga ni Yesu ku, na ni kuttu na agbuzzu na barr ma di, “Uwa ti kpanye, uwa di ingga wre.”

⁴¹ Itito i ti Yesu na ku. Yesu ti ungo sa na ku na di, “Ingga kpanye. Uwa bi wre!” ⁴² Ishi yi huzzu keke, uwa wre.

⁴³⁻⁴⁴ Yesu gba ku utu kakami di, “Si da ku undurr inkindirr hen. Kuma ku tsarr unikye wa ukpa muwa ku. Uwa ti hi du ùwà wre, uwa bu ni Abachi aseki ka nggo Musa à da di, uni lo ishi ta wre, uwa bu ni ka, na du anishirr bu hi du ùwà à wre ba.” Na du ma kuma. ⁴⁵ Nggo ugo wa huzzu na so bre ku anishirr kago ankonki. Ima yo du Yesu à si rri ko nu umi igbu ku na du anishirr hi ma hen. Na ku di so ni into inggi nggo su ywi mi. Anishirr ba zha ma ku hi na di kuma na ku.

2

*Yesu a du ugo ni ttu ga
anga yirr wa wre
(Matiyu 9:1-8; Luka 5:17-26)*

¹ A ki ivi numa ntsi, Yesu kanga nu Kapanahu, anishirr ba a wo kago da a se ni iko. ² Anishirr shishemi a gru ni ttu ma zu nu umi uki na ssu harr anko wa ke na abi ka mi anko a mirri ko na ku a sama. Yesu a so bre ba ure ku Abachi. ³ Nggo, Yesu a ni so bre ba ure ku, anishirr ane, a ba ugo numa nggo ukpa ku u ttu ywi, na nga na ku di a bu ni du ma wre. ⁴ Nggo, anishirr ba a kri shishemi na

harr anko wa, aba si hi unto ki gri ma na rri ko hen. Aba hun ni ituki yi na ngri anchirr ka nu unto ku nggo Yesu à so, na to uni vri wa nu utakpa ku ji nga ni inkla yi nggo Yesu à se. ⁵ Nu nggo Yesu a kye iyo isisurr imbarr yi na ku, na da ku uni vri wa di, “Uzumu, ingga nggurr ila ure muwa yi zhi ku uwa.”

⁶ Abitsarr nu ungbamvu ku are ku, a se nabo, na so ta amarr ni isisurr imbarr yi da di, ⁷ “Ugo nggo à da sa angginggi meme? A re ndanda mi ni itu yi Abachi! Unggonggo ka nggurr ila ure i anishirr zhi ba. A sa Abachi yo na kpa ma.”

⁸ Kakayirr, Yesu a hi ni izhi ma yi inkindirr inggi nggo a so ta amarr ni itu yi, na zhi ba di, “Sa angginggi di imba ri amarr ka ma meme? ⁹ Uwatango tsi ki imba, ingga bu da ku ugo uni lo wa di, ‘A nggurr ila ure muwa yi zhi ku ùwà,’ ka ingga bu da ku, ‘Gru! Ba abubo a ikurr amuwa, ni kuma?’ ¹⁰ Ingga ta tsarr imba di, Ingga, Uvuvurr a Unushirr, ingga se nu ukyekye ni ingbingbru yi ki nggurr ila ure zhi.” Na da ku ugo wa nggo ukpa ku ttu wa di, ¹¹ “Ingga da ku uwa, gru. Chi abubo a ikurr amuwa ni kuma ni iko!” ¹² Na ashishi ambarr ka, ugo wa gru kri, na chi abubo a ikurr wa, na narr kuma. Ayisurr ku ba wemi. Aba gru ko gbyarr ku Abachi asa na da di, “Inta nise hi inkindirr numa ma mi!”

Yesu à yo Levi

(Matiyu 9:9-13; Luka 5:27-33)

¹³ Yesu à kakuma zizo nu unddu inyi nu Galili wa. Anishirr ba a ddu na nga na ku. Uwa gru ko tsarr ba. ¹⁴ A ti ta ko sarr ko, na hi uni kpa inklo imimi numa, nggo a yo ma di, Levi, uvuvurr

a Alifiyo, uwa rri so nu uki ku undu umaku. Yesu yo ma di, “Ga mi!” Levi gru ga Yesu.

¹⁵ A sha so ntsi, Yesu gru kuma ni iko yi Levi, ku so ri inkindirr. Abi kpa inklo imimi ba na abi kà ikpa ure ku Musa ku, a so ma mi ni Yesu na abiga ma ba, na so ri ma mi nu unto uyirr. ¹⁶ Anu Farrisi banu nu nggo a sa abitsarr ba nu ungbamvu ku are ku. A hi nu nggo Yesu à so na so ri na abi kà ikpa ure ku Musa ku na abi kpa inklo imimi ba; na zhi abiga ma ba di, “Angginggi du ma ri na abi kpa inklo imimi ba na ndanda anishirr angga ba?”

¹⁷ Nu nggo Yesu wo ba ni zhi yi, na da ba di, “anishirr akyekye a si di zha unahun hen, a sa abi lo ngga di zha unahun. Ingga si nga nye i yo abi sa ni ila ure hen, ingga nga nye i yo andanda ba yo, du ba a kasarr ni ila ure imbarr yi.”

Izhi ni ivu angu gri

(Matiyu 9:14-17; Luka 5:33-39)

¹⁸ Azhibarr numa nggo abiga bi Yohana uni zzu na amasirr wa na anu Farrisi ba a so vu angu. A banu nga ni zhi Yesu di, “A sa angginggi abiga bi Yohana uni zzu na amasirr wa na abiga ba anu Farrisi ba di vu angu gri, abiga amuwa ba si di vu angu gri hen?”

¹⁹ Yesu ddu ba di, “Imba kye, i ka wre ikpikpa i uni hru ayamba hehe bi so ni iyo? I ka si wre meme hen uwa ta ni so na ba. ²⁰ Azhibarr wa so nga nggo a ta ka ni ba uni garr hehe wa glo na ba, aba ta ka vu angu.

²¹ “Unggonggo ka ba upri inkru uhehe warr sa na ankru kuku? Undurr wanggo nggo ta na meme, nggo a ti nglà ankru ka upri hehe ku, ta gbu nga

glo, ingahre ima yi ta kri na imeme yi. ²² Anishirr si di ba ahi ahehe kasurr nu unggakpa ku zu ahi ukuku hen. Uwanggo nggo a ti na meme, ahi ahehe wa ta tsi unggakpa ukuku ku nggarr na kuhre, unggakpa ku u ta sama nu undu. Meme nggo, a ta surr ahi ahehe nu unggakpa ku zu ahi uhehe, aba aha mi ta kurr zizi.”

*Yesu nggo sa Atiko a
Azhibarr a Isu wa
(Matiyu 12:1-8; Luka 6:1-5)*

²³ Asa Azhibarr a Isu anu Yahuda wa, nggo Yesu a so zirr ni izzuzzu i ikiri, abiga ma ba a se na ku, na gru so ngu ingbingbi ikiri yi ta. ²⁴ Anu Farrisi ba da ku Yesu di, “Kye, iba munta yi si kpanye ni inkindirr yi, nggo abi bre amuwa ba a so na undu na Azhibarr a Isu anu Yahuda wa hen.”

²⁵ Yesu ddu ba di, “Ingga hi imba ka bre ba nggo uttu Doda na anishirr ama ba a na, nu nggo iyo yi ki ba nggo. ²⁶ Doda à ko ku rri nu uki ku Abachi ku, na ri unfonfo wa nggo a gri nga ni Iburr i nggurr bi yi Abachi yi. (Inkindirr ma yi i si meme na attuttu wa nggo Abiyata nggo à su ankppe unkpi abikye anishirr ba Abachi ba.) Ni iba munta yi unikye yo na nkpama di ri ashiki kama. U Doda ri ka na tsu nu abiga ma ba du ba kpa ri meme.”

²⁷ Ni ikre ire yi, Yesu da ba di, “Abachi a na Azhibarr a Isu wa ku unushirr yo, na si na unushirr nggo ku Azhibarr a Isu wa hen. ²⁸ Ingga, Uvuvurr a Unushirr, Ingga yo sa Atiko a Azhibarr a Isu wa.”

3

Ugo nu unka ungo wa a wre
(*Matiyu 12:9-14; Luka 6:6-11*)

¹ Yesu ka rri ko na ba nu uki ki issubi ku zizo. Ugo numa nggo su nu unka ungo a se nu umi uki ku. ² Uwa sa Azhibarr a Isu anu Yahuda wa. Anishirr banu rri kri na ko gbye ma, da a ti ka na inkindirr numa aba ka nu ma ila, na so kye girr mi, di à ta gru du ungo ku u wre ku ugo wa na azhibarr a isu anu Yahuda wa. ³ Yesu yo ugo nu unka ungo wa di, “Gru nga ni ichi.”

⁴ Yesu zhi anishirr ba di, “Are ka Musa ka di inta bu na angginggi na Azhibarr a Isu wa? Di inta bu na uzizi, ka inta bu na umimi? Di inta bu du unushirr so tsitsirr, ka inta bu ngi anishirr?” Aba so ngbangbami na si sa ku hen.

⁵ Yesu ki unfu, na kye ba. Itito ki ma ni ikri itu ambarr yi. Uwa kasarr na ddu ugo uni vri wa di, “Na ungo ku!” Ugo wa na ku, u wre ku zizo.

⁶ Anu Farrisi ba na anishirr ba Hirridu* ba huzzu ku ssubi na ábì, nggo aba ta na na ngu Yesu.

Akpa anishirr di ga Yesu
(*Matiyu 12:15-21*)

⁷ Yesu na abiga ma ba gru so ji kuma nu unddu inyi ku akpa anishirr di ga ba. Akpa anishirr gru zhi na anga ka Galili, abanu na anga ka Yahudiya, ⁸ nu Urushalima, na anga ka Idumiya, na anga ka inyi nu Joda, na anga ka igbu Taya tuku Sido. A gru shishemi na nga ni Yesu ku, da aba ta ni wo na kye inkindirr yi nggo, aba si di wo da a di na nggo.

* **3:6** Anishirr ba Hirridu: Anishirr abanu nggo a di ga Hirridu na abi iko ama ba.

⁹ Nggo a kye anishirr ba kri garrza na da ku abiga ma ba du a bi gri ku uwa uddu, du ku anishirr ta ma uwa. ¹⁰ A du abi vri shishemi wre, abi vri banu ba ni ko nga ngi nga mu, na ko zha anko nggo aba ka ka ungo sa na ku. ¹¹ Ttuttumi abangga ba nggo se na anazhi ndanda a rri so ba nu ukpa a ti hi ma, aba di jaku ni imimi na age ka Yesu, na di ttu iyi hantu di, “Uwa yo su Uvuvurr Abachi wa.” ¹² Yesu gba ki izhi ndanda yi utu di i bu si di ba uwa da ku anishirr undurr du uwa su unggonggo hen.

*Yesu hla awurr na aha ba
(Matiyu 10:1-4; Luka 6:12-16)*

¹³ Yesu hun kuma ni igbre numa na yo anishirr ba nggo uwa kpanye na ba na du ba hun ga ma. ¹⁴ Uwa ku hla nu umi ambarr ku awurr na aha ba, nggo a yo ba ki abi ko na angu. Na da ba di, “Ingga hla imba di imba taka bu se ni ingga ku, ni di ingga bu tu imba ko na anishirr ba nu ure ku Abachi ki iso sese ku. ¹⁵ Ingga ta nu imba ukyekye ki han izhi ndanda.” ¹⁶ Abangga ba yo sa asa a anishirr awurr na aha ba nggo Yesu hla ba: Sima nggo Yesu yo ma ki Biturr, ¹⁷ Yakubu tuku uzayirr wa Yohana, amumarr ba Zabadi, nggo Yesu yo ba di Bonaji, (anishirr bi inge.) ¹⁸ Andoro tuku Filibu, u Batolomi, u Matiyu, u Toma, u Yakubu uvuvurr a Alifiyo, Tadawo, tuku Sima, nggo à se na amarr ka ako ambarr ka. ¹⁹ U Judasi Iskariyoti, nggo vu Yesu nu ba tsi ngu nggo.

*Yesu tu uttu ani inkindirr wa
(Matiyu 12:22-32; Luka 11:14-23; 12:10)*

²⁰ Yesu ko kuma ni iko, anishirr ba bi nga na ku zizo. Nggo Yesu na abiga ma ba si hi unto ki ji so

na ri ikiri hen. ²¹ Nggo amla ma ba wo na gru nga da aba nga nye vu ma gri kuma ni iko di, “Itu yi gbuddu ku!”

²² Abitsarr are ba nggo nga zhi nu Urushalima da di, “Da su Isheta, nggo a yo ma di, Belzebulu, uttu ani inkindirr yi nggo nu ma ukyekye ki han izhi ndanda yi.”

²³ Yesu yo ba chinga nu ukpa uma na da ba assurre numa, na zhi ba di, “Isheta di han Isheta? ²⁴ Ìgbù wa nggo ti ga ki na nkanka na so tsi ni ikpa, a ta kre. ²⁵ Iko inggi nggo ti ga ki na nkanka ni so tsi ni ikpa i si di kri hen. ²⁶ Ittu yi Isheta ti ga ki na nkanka ni so tsi ni ikpa i si ta kri hen, i ta jaku ni kre. ²⁷ Unayi ti ta rri ni iko yi unushirr ukyekye, uwa ta ku vu ma lo zu bari, na ki ayi ka. ²⁸ Ingga so da ki imba ure ujiji, a ta nggurr zhi ku abi ila ure, na abangga ba nggo da are andanda ni itu yi Abachi. ²⁹ Abachi si ta nggurr zhi ku unushirr wa nggo ti da ure undanda ni itu yi Izhi Iwre yi Abachi yi hen, ila ure ima yi i so sese ni itu ima.”

³⁰ Inkindirr yi nggo Yesu da ba meme, nggo abanu ba da da à se ni izhi ndanda.

Ayirr na amuyirr bi Yesu

(Matiyu 12:46-50; Luka 8:19-21)

³¹ Ayirr a Yesu ndo na amuyirr ba gru nga na ku. Na ni kukri na abi ka iko ka nggo a so, na tu ba rri ko na ku nu umi iko ku da abangga kri yo ma na ábì. ³² Akpa anishirr wa nggo rri so na ku, a da ku di, “Ayirr muwa ndo na amuyirr muwa so yo uwa na ábì.”

³³ Yesu zhi ba di, “Unggonggo sa ayirr mungga na abata ngga sa amuyirr mungga ba?”

³⁴ Yesu kakye anishirr ba nggo so ka ma yo na atsutsu, na tsarr ba di, “Kye yi abangga ba yo sa ana ayirr na amuyirr mungga ba! ³⁵ Undurr wa nggo ti na inkindirr yi nggo Abachi mungga da di a bu na yi, uwa yo a su uzayirr nu uvayirr na ayirr mungga wa.”

4

Assurre a uni ttu ikiri wa (Matiyu 13:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Yesu gru ko ku so tsarr anishirr ba zizo nu unddu inyi ku Galili. Nggo a ni ko tsarr ba, akpukpa anishirr ddu na nga na ku, uwa gru rri so nu uddu ku. Aba turr ku chi rri ntsi na amasirr wa. Anishirr ba wemi kri nu unddu inyi ku. ² Uwa tsarr ba aseki shishemi na assurre, na da ba ni itsarr ima yi di: ³ “Wo yi! Uni do numa nggo huzzu ko ttu ingbingbiki. ⁴ Na so hì, inuma yi ba kuhre na anko. Aminche ta yi ri. ⁵ Ingbingbi ikiri numa yi kuhre na abubo angbinta nggo imimi yi si ntsimi, ni zzu hanhan mi, nu nggo imimi su tsi mi. ⁶ Nu nggo azhi wa ssu na tu aywi wa. Nggo izhizhi yi imbarr yi iso fafami, i kru ni ki. ⁷ Ingbingbi ikiri numa yi kusurr ni intto, nu nggo i to nggo intto yi turr yi, i si hru ni na ingbingbi hen. ⁸ Ingbingbi ki numa yi kusurr nu ubobo imimi, ni zzu, ni furr korrmi, ni surr ingbingbi shishemi. Ibanu iso ititarr (30), ibanu iso ititani (60), ibanu ba ayiyirr yiyirr (100).”

⁹ Ni ikikre yi uwa da ba di, “Wo yi, uwanggo nggo ti se na atu ka iwo ure uwa bu wo.”

Inkindirri yi nggo i du
Yesu da assurre wa
(Matiyu 13:10-23; Luka 8:9-15)

¹⁰ Nggo Yesu se na ankpa ma, abanu nggo a kri na so wo ma, a nga na ku ndo na awurr na aha ba, di a bu da ku aba inkpi i assurre yi. ¹¹ Yesu a da ba di, “Abachi tsarr imba yo anazhi ba ittu i ima yi. Abanu ba nggo a zhi na ábì, a so wo su assurre mu, ¹² da,

“ ‘Aba ta kye, na kye, na si ta hi zizi hen.

Na ta shirr atu, na shirr atu, na si ta vu inkpi inkindirri gri hen.

A ti hi na wo, aba taka ko na Abachi ku, uwa ta nggurr ila ure imbarr yi zhi ba!’* ”

¹³ Yesu zhi ba di, “Imba di imba si hi inkpi i assurre wanggo wa hen? Imba ta na kingginggi ni ka hi inkpi i assurre numa? ¹⁴ Ingbingbi ikiri nggo uni ttu wa ku ttu yi nggo, iyo su ure ku Abachi ku. ¹⁵ Anishirr banu a si nâ ta su ingbingbi ikiri yi nggo i kuhre na anko. Nu nggo a wo ure ku, Isheta ka ku kpa ku glo na ba. ¹⁶ Anishirr banu a se nâ si ingbingbi ikiri nggo kusurr na ahan. A ti wo ure ku Abachi ku, aba kpa na ango aha na nyarr. ¹⁷ Ure ku sa ni injinja ni isisurr imbarr yi, nu nggo iha ti ki ka a ti karr ba ni itu yi ure ku Abachi ku, aba di ba ta yo hanhan mi. ¹⁸ Abanu ba zizo a se nâ si ingbingbi ikiri yi nggo kuhre ni intto, abama wo ure ku Abachi ku, ¹⁹ amarr ambarr ka se kakami ni zha aseki ka ingbingbru ka mu, ni izha ashiki, na ba ingbingbru ni itu, di yi rri ba ni isisurr ni turr ure ku Abachi ku huzzu, aba si surr ingbingbi

* **4:12** Kye zizo Ishaya 6:9-10.

hen. ²⁰ Abanu ba ngga si nâ ta si ingbingbi ikiri yi nggo kuhre nu ubobo imimi. Aba yo wo ure ku na kpa ku gri, na surr ingbingbi - abanu ba iso titarr (30), abanu ba iso ititani (60), abanu ayiyirr yiyirr (100).”

*Assurre a ingba nu uru
(Luka 8:16-18)*

²¹ Yesu kuchi ni bre ba are ka di, “Imba ka hi undurr unggonggo ka yo uru ni ingba nu uru na ba agbugba ttu ma, ka na ba ma yo na aza ka agudu? Na si ba ma sa na adida du ma la kago ni iko yi hen. ²² Inkindirr yi nggo a ti na yi sharri a ta gri yi huzzu nga na ábì. Inkindirr yi nggo a ta ttu yi zu aba ta bwu yi zu ndende. ²³ Undurr wa nggo ta se na atu ka wo ure, uwama wo!”

²⁴ “Imba shirr atu yi. Agbugba wa nggo imba di tsarr ku abanu na wa, Abachi taka ni tsarr ssu ki imba pwi na wa na kuhre awuwa. ²⁵ Undurr wanggo nggo ta se ni inkindirr kakami, aba ta tsu surr ku. Uwanggo nggo se na yi ntsimi aba ta kpa ivi ntsi ima yi nu unuma.”

Itsarr ni tu i ittu i Abachi yi:

1. Assurre a ikiri yi nggo furr

²⁶ Yesu kuchi ni bre ba are ka zizo di, “Ittu i Abachi yi i zzu nâ ta su unushirr nggo hi ibibi ikiri ni ila ima. ²⁷ Na azhi ni ibittu uwa si hi nggo ikiri na ni so furr hen. ²⁸ Imimi iyo du ikiri zzu ni so furr ni hurr ni surr ingbingbi. Ni imeme, ikiri di kri ahwi, ni na atakpu, ni hurr ane, ni hurr, ni surr ingbingbi. ²⁹ Nu nggo uga ku ti nggarr, ikiri yi i ki iwri wri ba, atakye wa ta ku han yi a ssu zu.”

2. Assurre a ingbingbi mosita (Matiyu 13:31-32, 34; Luka 13:18-19)

³⁰ Yesu à ddu ba di, “Inta ta da di ittu i Abachi yi i si kingginggi? Inta ka tsarr yi kye na assurre atanggo a ta ma? ³¹ Ittu yi Abachi yi zzu nâ ta si ingbingbi unkunkurr numa nggi a yo yi du mosita, iyo si ivintsi nu umi ki ingbingbi inkinkurr yi ingbingbru yi nggo a di ttu yi. ³² Uwa di zzu na furr ki unkunkurr unkpi mri inkpu inkinkurr yi. Nu di na inggingga shishemi aminu ni di so na na ako ni issu ima yi.”

³³ Yesu di da ba are ama ka na assurre mu, na so di na undu na anko ka nggo a ta vu gri. ³⁴ Ttuttumi uwa di tsarr anishirr na assurre. Nggo uwa ti ka ki na anga yirr, uwa vu ku bre hre ku abiga ma ba.

Yesu du undunddu ku ji kurr (Matiyu 8:23-27; Luka 8:22-25)

³⁵ Ni ingbahru yi azhibarr ama wa, Yesu da ku abiga ma ba di, “Di inta kucha kuma nu ugugarr inyi numa ku.” ³⁶ Abiga ma ba du anishirr ba, na rri ni Yesu ku nu uddu ku na gru ko kuma. Nggo iddu numa mi se nu umi ki inyi ku. ³⁷ Nu nggo a ni se nu umi inyi ku, undunddu go kakami, nu vu amasirr ki ywhiywhirr ssu nu uddu ku. ³⁸ Yesu so kurr ina nu ugo ku uddu ku, na sa itu ima yi na angbanja iki. Abiga ma ba si ma, na da ku di, “Unitsarr, i si ta vri ku uwa hen nggo inta ti ki ziza?”

³⁹ Yesu kasi na gru kri, na nggarr ito nu undunddu ku di, “Ba ttungo!” Na ddu amasirr wa di, “Kukri!” Undunddu ku kukri, inyi wa ji kurr ywi.

⁴⁰ Yesu kasarr na zhi ba di, “Imba kru isisu ngginggi kakami meme? Zizami, imba nise kpanye ni ingga ku ni isisurr imba yi?”

⁴¹ Isisu i ki ba kakami, aba gru so zhi ikpa di, “Uwanggo su unggonggo, nu nggo unddunddu na amasirr mi a wo ma?”

5

*Yesu adu uni ku anazhi ndanda wa wre
(Matiyu 8:28-34; Luka 8:26-39)*

¹ Yesu na abiga ama ba, a cha kako nu ugugarr inyi numa ku, na anga ka nu Gerrasa. ² Nggo Yesu ti ta ko ji nu uddu ku, na kuma nu ugo numa nggo se ni izhi ndanda, na kru na nga na ku. ³ Ugo wa se ni izhi ndanda na di so na abe. Undurr sama nggo ka vu ma zu na lo ma na achiche. ⁴ Ankpa shishemi a di lo ma aza na ango ttuttumi, uwa di tsi ache ka hre na mi ankpu inklo hre na aza ka. A su ukyekye ku nggo undurr ka si vu ma zu hen. ⁵ Na azhi ni ibittu uwa di so zirr na abe ka na agbre ka, na so di hantu na di nggarr ukpa umaku na angbinta ka.

⁶ A kri gbagbamu na hi Yesu, na kru nga ni jaku ku na agbuzzu ni imimi, ⁷ na nggarr iyi hantu di, “Yesu, Uvuvurr a Abachi Unkpi Kakami wa, ùwà zha angginggi ni ingga ku? Ingga barr ùwà ni isa i Abachi si tsutsarr ingga hen!” ⁸ A da meme nu nggo, Yesu nggarr ito, ni izhi ndanda yi ku di, “Izhi ndanda huzzu nu ugo nggo ku!”

⁹ Yesu zhi ma di, “Isa muwa yi i ri unggonggo?” Uwa da ku di, “Isa mungga yi i rri ‘Akpa.’* Inta kri

* **5:9** Akpa: Di a si shishemi. Akpa, na abi ta iku bu Roma ba ka ma aniru ukri kywi (5,000).

shishemi.” ¹⁰ Izhi yi gri ibarr di a bu si han aba huzzu ko ta anko hen.

¹¹ Na ko na meme anikpama ba kri ri gagami na ba, nu unddu igbre ku nabo. ¹² Anazhi ba barr Yesu di, “Turr inta ko na anikpama ba di inta ku rri so na aba.” ¹³ Yesu kpanye ba. Izhi ndanda yi i huzzu ku rri ku anikpama ba. Akpa anikpama ba ama ukri uha (2,000) mu na kru ji na agbugbo ka ku kusurr ni inyi wa, na so amasirr wa na ki.

¹⁴ Abi ho anikpama ba kru ko nu umi igbu tuku izzuzzu, ku bre ku anishirr ure kuma. Anishirr ba huzzu shishemi ta ku kye inkindirr yi nggo i la. ¹⁵ Anishirr bi na nga ni Yesu ku, na ku hi ugo wa nggo izhi ndanda yi i rri so ku nu ukpa nggo. Uwa so na amarr ama ka kanga ku zizi, na so surr angbanja iki. Isisu ki ba na ku. ¹⁶ Abangga ba nggo ku hi inkindirr ima yi ko ku so da ku anishirr inkindirr inggi nggo la nu ugo ni izhi ndanda wa, ni inkindirr yi nggo la na anikpama ba ba. ¹⁷ Anishirr ba gru so barr Yesu di a bu du anga ambarr ka.

¹⁸ Yesu ti ta ko rri nu uddu ku, ugo wa nggo a han ku izhi ndanda yi huzzu, à barr ma du uwa ta ga ma. ¹⁹ Yesu kisa na ddu ma di, “Kuma ni iko na anishirr muwa ba, ku da ba inkindirr inggi nggo Abachi na ku uwa, ni itito yi inggi nggo Abachi se na yi ni itu muwa nggo.” ²⁰ Ugo wa kuma, na ku di zirr kago, na ku di bre ba ure ku na anga ka nggo a yo ka di Dekapoli,† nggo si di “Igbu iwurr.”

† **5:20** Dekapoli: Nggo si di “Igbù Iwurr.” Ni irrirri i Girkki a ri “Dekapoli.” Inkla ima i si ku amasirr a kri ni inkla iyirr a Galili wa na anza ambre. Ni ikuchi yi, igbù iwurr nggi i di se nabo.

Anishirr ba namri wo na so vu angu yo gri.

Yesu adu ayamba ni di ji ayiyi wa a wre, u uva a Jarru wa tasi

(Matiyu 9:18-26; Luka 8:40-56)

²¹ Nggo Yesu cha ko nu ugugarr inyi numa ku nggo a zhi. Nu ugugarr kuma, akpa anishirr bi na nga na ku. ²² Ugo numa nggo a yo ma du Jarru, uyirr nu umi ku ankpinkpye ba nu uki ki issubi ku, a ku nggurr surr, na sa ashishi ni Yesu ku, na jaku ku na aza. ²³ Na barr ma lolo, “Uva mungga nggo ta ko ttu. Ga mi ni ku sa ungo muwa ku na ku, du ma wre na so ki ingga.” ²⁴ Yesu gru ga ma.

Akpa anishirr ko ga Yesu na harr ma hi harr na anga ka aha mi. ²⁵ Ayamba numa nggo se nabo, nggo di ji ayiyi kakami ki ase awurr na aha (12). ²⁶ Nggo abi fu shishemi a ka fu ma chankarr ba. Uwa ka vu iki ima yi re nu ba tsatsarr ba, hi du uwa ta wre mu, inkindirr yi so kaki ndanda mu, ttuttumi. ²⁷ Uwa wo ure ni itu i Yesu na sha aza nga na anishirr ba nu ugo ki Yesu, na sa ungo na ankru ka Yesu ka. ²⁸ Na ta amarr ni isisurr ima di, “Ingga ti sa ungo na ankru ama ka, ingga ta wre.” ²⁹ A ti ki ungo ku sa na ankru ka, ayiyi wa kukri keke. Uwa hi nu ukpa umaku du uwa wre ni ivri ima yi ba.

³⁰ Keke Yesu hi du ukyekye ki ifu umaku u sha huzzu na ku. Uwa ka kye anishirr ba, na zhi ba di, “Unggonggo sa ungo na a ankru mungga ka?”

³¹ Abiga ama ba ddu ma di, “Uwa hi nu nggo anishirr ttu uwa, ni ka zhi anggi mu, du unggonggo sa ungo ni ingga ku?”

³² Yesu so kye kago du uwa ta hi undurr uwanggo nggo a sa ungo na ankru ka. ³³ Ayamba wa hi inkindirr inggi nggo ila ku, na gru huzzu, ni ku ayisurr ni isisu, ni kuttu ku na aza, na da ku inkindirr yi nggo ila na ku tsatsarr. ³⁴ Yesu ddu ma di, “Uva mu iyo isisurr muwa inggi ni ingga ku du uwa wre. Kuma ni isisurr muwa iyirr, uwa wre ni ivri muwa yi ba.”

³⁵ Nggo Yesu ni ko re na ku, abitu zhi ni iko i Jarru, ankpye nu uki ki issubi ku, a nga ni da ku di, “Uva mi wa a ka ttu ba, si so tsutsarr unitsarr wanggo gbami hen.”

³⁶ Yesu wo, na si kpanye ba hen, na ddu ugo wa di, “Si di isisu ki uwa hen, yo isisurr muwa yi ni ingga ku mre.”

³⁷ Yesu si kpanye na du akpa anishirr ga ma zizo hen, na du anu Biturr, ni Yakubu, nu Yohana uwa uzayirr Yakubu. ³⁸ A ti ko rri ni iko i Jarru, Yesu hi anishirr ba ni so kadada, na so yi na ba azhittu hantu. ³⁹ Yesu mirri ko ku zhi ba di, “ikada imba yi i si i angginggi? Imba so yi angginggi? Uva wa si ttu hen, a so kurr si ina mu.” ⁴⁰ Aba gru so sarr ma. Uwa han ba huzzu, na yo aki wa tuku ayirr a uva ni ttu wa, na abiga ma ba atarr mi, na rri ko nu uki ku nggo uva wa kurr. ⁴¹ Yesu vu uva wa nu ungo na ddu ma di, “Talita, kumi!” (nggo si di, “Uva, ingga du uwa bi gru!”) ⁴² Uva wa nggo, a se na ase awurr na aha (12), tudo gru kri na zirr kago nu umi ku uki ku. Anishirr ba nggo a rri kri ni Yesu ku, a hi inkindirr yi nggo ila, na kye na vu angu gri. ⁴³ Yesu gba ba utu da bi si bre ku anishirr hen, na da ba da bi nu ma ila ri.

6

*A kà Yesu anu Nazareti
(Matiyu 13:53-58; Luka 4:16-30)*

¹ Yesu na abiga ama ba a gru na anga kama, na kakuma nu Nazareti, ako ambarr ka, nggo à furr.

² Na Azhibarr a Isu anu Yahuda wa, uwa gru ku so tsarr ba nu uki ki issubi ku. Akpa anishirr nggo wo ma na so vu angu yo mre, na so zhi di kye bari, “Ugo nggo wa kpa aseki kama nu momonggo? Unggonggo nu ma ihi ima yi, na du ma so na iki yi ikagri ma mi?” ³ A si su unitarr wanggo yo hen, uvuvurr a Maryamu wa? A si su uzayirr a Yakubu, Isuhu, nu Yahuda tuku Sima hen? A si sa amuyirr ama ba yo so ni inta ba ni igbu wanggo hen?” Aba vri isisu na ku kakami, na ka iwo ma.

⁴ Yesu ddu ba di, “A di kye uni kpa are a Abachi ssu nu ungo na ábì. Na di ka iwo uni kpa are a Abachi ni igbu ama, amuyirr na amla ma, ni iko imbarr.” ⁵ Yesu si na inkindirr ikagri nabo hen, nggo a sa ungo yo na anishirr abi vri abanu ba ntsi, aba wre. ⁶ Ayisurr ku ba, ni ika iyo isisurr imbarr yi.

*Yesu atu abiga ma
awurr na aha ba
(Matiyu 10:5-15; Luka 9:1-6)*

Yesu huzzu ko ku so tsarr ba ni igbu igaga yi nabo. ⁷ Yesu a yo awurr na aha ba zu, na so tu ba na ahaha, na nu ba ukyekye ki han izhi ndanda huzzu. ⁸ Yesu nggurr ba di a bu gri unflankurr ki ka ungo yo, na si gri ila, na ambu, na bi si gri azo na ambu ka inkinkru imbarr yi hen. ⁹ Yesu da ba di a bu surr anggakpaza na si gri inkinkru ki iha

hen. ¹⁰ Iko yi nggo imba ta rri, imba ta so nabo yo ma na azhibarr wa nggo imba ta ka du igbu wa.

¹¹ Imba ta ko ni igbu wa nggo a si kpa imba hen, na si ta wo ure ki imba ku hen, imba bi hi ihurr yi na anggakupaza ka imba ka surr ba ni kuma, ni du uwama su ba ure ki ikye.

¹² Aba huzzu ko ku so bre ku anishirr ure ku Abachi ku da abi du ila ure imbarr yi. ¹³ Na han izhi ndanda huzzu shishemi, na ka anye surr ku abi vri ba ni itu, na du ba a wre.

*Ittu i Yohana uni zzu na amasirr
(Matiyu 14:1-12; Luka 9:7-9)*

¹⁴ Nggo uttu Hirridu wo aseki ka nggo Yesu so na ka. Nu nggo anishirr ba hi isa i Yesu kago ni ingbingbru yi we. Abanu so da di, “Yohana uni zzu anishirr wa yo tasi, ima yo du ma se nu ukyekye ki na iki ikagri yi.”

¹⁵ Abanu kye da si Iliya* uni kpa are Abachi wa.

Abanu da, “A si uni kpa are Abachi numa nu umi ku abi kpa are ba Abachi abi ngbangba ba.”

¹⁶ Nu nggo, uttu Hirridu wo ure ku ma na da di, “Yohana wanggo nggo ingga ttu ku itu nggo, uwa yo tasi.”

¹⁷ Uwa bumbri Hirridu wama yo du abi lo ukpa ba vu Yohana ku harr ku nu uki, na di Hirridiya, ayamba ama bu nyarr. Hirridiya, ayamba a uzayirr ungbangba Filibu nggo ni ko so tsitsirr Hirridu ku kpa ku ayamba ama wa. ¹⁸ Yohana ku ddu Hirridu di, “A si ila ure ùwà bi kpa ayamba a uzumbirr ki ayamba muwa!” ¹⁹ Hirridiya, gri Yohana ni isisurr na so zha anko a ingu ma, na si

* **6:15** Kye zizo 1 Atuttu 17.

hi anko wa mu hen, nggo Hirridu si kpanye hen. ²⁰ Hirridu kye Yohana ssu nu ungo kakami. Nggo a hi da a su unushirr uzizi a Abachi nggo Izhi Iwre i Abachi iso ku nu ukpa, na du ba gri ko ku ttu to mi. A di zharr iwo ma ttuttumi. Ivri ima yi su nu nggo a ta wo ma i isisurr ima yi di vri kakami.

²¹ Ni ikikre yi, Hirridiya hi anko wa nggo a di zha wa, na azhibarr a ingri a uttu Hirridu wa. Nggo a na iga, ankpinkpye ba bi so na ku, na ankpinkpye bi ta iku ba, na ankpinkpye anishirr nu Galili.

²² Nu nggo, uva a Hirridiya wa a rri na atsutsu ka anishirr na rro. Irro ima yi su ku uttu Hirridu ni ikpikpa ima yi isisurr.

Uttu wa ddu uva wa di, “Da ki ingga inkindirr yi nggo uwa zha yi, ingga ta nu uwa na yi.” ²³ Na da na shi azhi di, “Da ki ingga inkindirr yi nggo ùwà zha yi, ingga ta nu ùwà na yi, ka ingga ti ta nggarr ittu mungga yi mi narrnarr, ni nu ùwà anga yirr wa.”

²⁴ Uva wa kru huzzu ko ku zhi ayirr wa, “Ingga bi barr ma angginggi?”

Ayirr wa da ku di, “Itu i Yohana uni zzu anishirr na amasirr.”

²⁵ Kakayirr, uva wa kru kako nu uttu wa ku ni ibarr ima yi, “Zizami, ingga zha du ùwà bu ni ingga itu i Yohana uni zzu na amasirr yi na agbuba.”

²⁶ Ure kuma di isisurr i uttu yi i vri kakami. Uwa su nu nggo à ka shi azhi na anke ka ikpikpa ima yi ba, na si kpanye na re ure hen. ²⁷ Mre ankpa yirr uttu wa tu uni ta iku numa wa nu ure di a bu ku gri ku uwa itu i Yohana. Ugo wa kuma, na ku sarr itu i Yohana yi nu uki ki harr ku, ²⁸ na gri itu yi na nga na agbuba wa, ni ka nu uva wa. Uva wa kpa

yi ga ku ayirr wa. ²⁹ Nu nggo, abiga bu Yohana ba wo ure kuma na ni ba iku yi ku zzu.

Yesu ho anishirr ukri ukywi

(Matiyu 14:13-21; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14)

³⁰ Nu nggo, abi ko na angu abu Yesu ba akanga zhi ni itu yi, na ni harr Yesu yo na atsutsu na so bre ku, inkindirr yi nggo aba ku na, ni itsarr yi nggo aba ku tsarr. ³¹ Anishirr shishemi abi na so ko ni Yesu ku, abanu so kakuma, na du Yesu na abiga ma ba a si hi anko i ri inkindirr hen. Uwa Yesu ka ddu ba di, “Di inta huzzu ko nu unto ku nggo inta ta ku so, ni di inta ku ttu unddu.”

³² Meme, aba gru rri nu uddu ku, na so ko nu unto ku nggo u su ywiwimi. ³³ Akpukpa anishirr nggo hi ba ni so kuma yi, na hi da sa aba yo, na gru zhi ni igbu yi nu kukru ku gye ba ichi nu unto ku nggo a so kuma wa. ³⁴ Nggo Yesu ta ji na hi akpa anishirr wa, itito ki ma na ba. Ima yo di, a na zzu aminta ba nggo sama nu uni ka ba. Mre na gru so tsarr ba aseki shishemi.

³⁵ Nu nggo, azhi wa so ku, abiga ma ba da ku di, “Azhi wa so ku, inta kri nu unto ku nggo ako sama.

³⁶ Du anishirr ba kuma ni izzuzzu igaga, ni igbu igaga yi ku re inkindirr i ri na ba.”

³⁷ Yesu da ba di, “Imba nu ba inkindirr iri.”

Aba da ku di, “E-e! Ila inggi nggo inta ta nu anishirr angga ba, ka si inklo mu shishemi, nggo i ka han unushirr uda ki ihwa itandarr?”

³⁸ Yesu zhi ba zizo, “Imba se na ankpinkpri unfonfo abirr? Ku klo kye.”

Nu nggo a ku kye ka na ni da ku di, “Ankpinkpri unfonfo akywi ni ikikla iha.”

³⁹ Yesu da ku abiga ma ba, di a bu du anishirr ba ga so na ankla na ankla na agiga assussu ka. ⁴⁰ Anishirr ba wo na ga so na ankla ka, abanu ayiyirr yiyirr abanu iso ikywi kywi. ⁴¹ Yesu kpa ankpinkpri unfonfo akywi ka ni ikikla iha yi, na kye hun ko nu unkplassu, na nyarr ku Abachi. Na mi ankpinkpri ka nu abiga ma ba, di a bu kpa ga ku anishirr ba, na ga ba ikikla yi kye ma. ⁴² Anishirr ba ri shi na ka du. ⁴³ Abiga ma ba vu imbimbru ankpinkpri unfonfo yi ni ikikla yi ki isisa iwurr ni iha. ⁴⁴ Aniru ba nggo a se ni iri ima yi, a su ukri ukywi (5,000).

*Yesu zirr na atu ka amasirr
(Matiyu 14:22-23; Yohana 6:15-21)*

⁴⁵ Ankpu yirr, Yesu da ku abiga ma di a bu rri nu uddu ku, na bi kuchi ko nu ugugarr inyi numa ku nu Betsada. Yesu di inkpu anishirr yi kuma. ⁴⁶ Nu nggo a yo ba na anko na hun ko ku ibarr ni igbre wa.

⁴⁷ Ni ingbahru nggo, abiga ma ba nu uddu ku a ka ku rri na atsutsu inyi ka ba, Yesu ni kri ni imimi na ankpa ma. ⁴⁸ A kri ni igbre wa na so hi abiga ma ba ni so darr uddu ku chankarr, nggo unddunddu ku nga na ba narrnarr nu so turr ba ka ko nu ugo. Uwa si ni gambre nggo agba a imeme wa a tu ba, uwa gru so kuma na ba na so zirr na atu ka amasirr ka, na ta ko nggarr ba. ⁴⁹ Nggo aba hi ma ni so zirr na atu ka amasirr ka, na kye da su uzhi mu, na hantu. ⁵⁰ Aba wemi hi ma na ki isisu.

Yesu re na ba di, “Imba vu isisurr, si kru isisu hen. A si ingga.” ⁵¹ Na rri na ba nu uddu ku. Unddunddu ku kukri ywi. Abiga ma ba ku ayisurr. ⁵² Nggo a si hi inkpi yi unfonfo wa nggo nu anishirr

ba du ba ri hen, inkindirr ima yi i ji ba ukpa. Ni du aba si kye ure umaku hi hen.

*Yesu du abu lolo ba
a wre nu Genesareti
(Matiyu 14:34-36)*

⁵³ Nu nggo, a cha inyi wa kre, na rri nu Genesareti, na ka uddu ku hirr nabo. ⁵⁴ Nu nggo, a huzzu nu uddu ku, anishirr ba kye Yesu hi keke. ⁵⁵ Na kru kago na anga kama ka, ku di gri abi vri ba nu utakpa na nga na ku. ⁵⁶ Unto ku nggo Yesu ti kuma, ni igbu itsitsa yi, ni inkpinkpi yi, tuku ni izzuzzu yi, anishirr di vu abi vri ba na ko nu udu, na ku di barr ma di a bu du ba sa ungo nu utu ankru umaku. Abangga ba nggo ti sa ungo na ka, aba di wre.

7

*Iba i anu Farrisi
(Matiyu 15:1-9)*

¹ Ni ivi numa, nggo a na iga i, anu Farrisi ba a nga ndo na abanu abitsarr na Are ka bi iga ka, a nga zhi nu Urushalima, na nga ni ssubi nu Yesu ku. ² Nggo na hi abiga ma ba, a so ri ila na ankizhi* ka mi. Na si nglan go ka hen, nâ ta su nggo anu Yahuda ba di na. ³ (Anu Yahuda ba, na anu Farrisi ba wemi, a si di ri ila sama ni nglan go hen. A di ga iba i atiti imbarr yi kakami. ⁴ A si di ri ila nggo a ti nga zhi nu udu hen, nggo a ti nga zhi nu udu aba ta ni mi amasirr nu ukpa. Na di ga iba yi nglan

* **7:2** Ankizhi: Inkindirr inggi yi nggo itsarr i Musa yi i da di a ka si gri ku Abachi na yi hen.

ango yi ni i nglá igbigba yi, ni itsa, na ampirri, na aseki atsitsa ka).

⁵ Ni ima yo, anu Farrisi ba na abitsarr Are ba a zhi Yesu di, “Angginggi da abiga muwa ba a si ga iba i atiti yi hen? Na di ri ila na ankizhi, sa ni nglá ango.”

⁶ Yesu ddu ba di, “Inkindirr yi nggo Ishaya a da na atu a imba si jiji, imba sa anishirr abi na aseki wre ku anishirr a bu hi ba! Nggo a charr da di, “ ‘Anishirr angga ba a ga ingga na angu gigyemi, isisurr ambarr yi i ta anko ni ingga ku.

⁷ A so ga ingga gigyemi, itsarr imbarr yi sa are ka anishirr, na si su ure ku Abachi hen.’†

⁸ Imba ka Are ka Abachi ka, zu na anga yirr, ni ga iba i anishirr.”

⁹ Yesu a ddu ba di, “Imba se na anko zizi ka ka Are ka Abachi ka wre ki imba bu ga iba imba yi.

¹⁰ Nggo Musa a charr da di, ‘Uwa bu kru isisu i aki tuku ayirr muwa. Undurr a ti da inkindirr indanda ni itu ati ama wa, ka ayirr ama, aba bi ngu ma.’ ¹¹ Imba di tsarr du, undurr numa ti se ni inkindirr yi nggo à ta zi ati tuku ayirr, na da di,

‘Ashi! Inkini inggi yi su Kobani†’ (i si i Abachi mu.)

¹² Ida ima yi, i tsarr du ùwà si ta zi ati tuku ayirr muwa hen. ¹³ Imba so di tsarr amumarr amba ba iba imba yi, ni nggurr ugo yo ure ku Abachi ku. A si si ima yo na ankpa ma hen, aseki banu se nggo imba so di na ka meme.”

† **7:7** Kye zizo Ishaya 29:13. † **7:11** Kobani: Kobani si di inggi yi si i Abachi mu. Anu Farrisi ba na undu nu ure kuma wre ba bu kà izi akiki ambarr. A kye i wre sha aba bu zu inklo ni iru ambarr a Uki ku ibarr ku, nggo a ta di zi abi iha ba.

*Aseki ka nggo na unushirr
ki undanda
(Matiyu 15:10-20)*

¹⁴ Yesu yo anishirr ba zizo, na da ba di, “Imba bi shirr ki ingga atu wemi yi, ni bi hi. ¹⁵ Inkindirr sama nggo ka rri nu umi ine ku unushirr ni na ma ki ndanda. Inkini nggo di huzzu ni isisurr i unushirr, ima yo di na unushirr ki ndanda na Abachi ku. [¹⁶ Wo yi, undurr wa nggo a se na utu ka iwo, uwa bu wo.”]

¹⁷ Nggo Yesu a du akpa anishirr wa, na gru ni i ssubi yi, na rri ko ni iko, abiga ma ba ko ku zhi ma, inkpi i assurre wa nggo a da ba na ku. ¹⁸ Uwa a zhi ba di, “Imba mi si hi ankpi yi abanu ka hen? Imba mi si kye hi meme hen? Inkini sama nggo ka mirri ku unushirr ni ine ni na ma ki ndanda na Abachi? ¹⁹ Inkini ima yi si rri ko ku ni isisurr hen, irri ko ku si ni ine mu, a si meme yo nggo a ta ja yi huzzu.” (Are ka nggo Yesu a da ba, a tsarr ba di ikiri i si zizi pempe).

²⁰ Yesu da ba di, “Inkini inggi nggo di huzzu zhi ni isisurr i unushirr, ima yo di na unushirr ki ndanda na Abachi ku. ²¹ Zhi nu umi ki isisurr i unushirr amarr ndanda a di huzzu, na ka ma ki umimi, uni zha amba tuku uni zha aniru, unayi, nu uni ngi anishirr, ²² ni ittu ashishi, ni na awurr, ni imu, ni izharr inkindirr, ni issu, amparr, gi itu, urrurru. ²³ Aseki ndanda angga ka wemi, a di huzzu zhi nu umi ki isisurr i unushirr, na di na ma ki ndanda na Abachi ku.”

*Ukyekye ku ayamba wa nggo a si su anu Yahuda
hen
(Matiyu 15:21-28)*

²⁴ Yesu gru nu Galili, na kuma ywhiywhirr ni igbu nu Taya tuku Sido. Na ko ku rri ko ni iko numa, di a bu si hi uwa hen, na si hi unto ki isharr hen. ²⁵ Ayamba numa nggo, uva uvutsa ama a se ni izhi ndanda, uwa wo inkindirr yi nggo Yesu so na, na gru horr mi nga na ku, na ni jaku ku na aza. ²⁶ Ayamba wa a su anu Girrki. A su unichirr mu, na si su anu Yahuda hen. A ngri ma nu Fonisiya nggo su na anga ka Sirriya. A nga ni barr Yesu da bi ku han izhi ndanda yi glo ku uva ma wa.

²⁷ Yesu a ddu ayamba wa di, “Du amumarr ba a ri kuchi. I si ta wre a bi ba ila yi amumarr yi ta yo ku amiyo hen.”

²⁸ Ayamba wa a kpanye di, “E-e, Akikye, ka amiyo ba nggo di kurr na aza ki imburr ka a di ri imbimbru ila amumarr yi.”

²⁹ Yesu da ku di, “Nu ure muwa ku, kakuma ni iko, izhi ndanda yi i huzzu ku uva mi wa ba.”

³⁰ Ayamba wa a huzzu kakuma ni iko, na ko ku hi uva ma wa kurr na abubo ikurr wa. Izhi ndanda yi i ka huzzu ku jiji ba.

Yesu à du ugo wanggo nga atu na nga anta à wre (Matiyu 15:29-31)

³¹ Yesu a gru na du anga ka Taya ka, na zzu ba nu Sido, na rri ba na anga ka igbu yi nggo a yo yi di Dekapoli (Igbu Iwurr), na rri ni inyi nu Galili wa.

³² Anishirr abanu a gri agbatu nga na ku, nggo a si di re zizi hen. Na ku barr Yesu di a bu ki ungo sa na ku na du ma a wre.

³³ Yesu à gri ma na kako na anga yirr, na ki imimarr ungo ima yi surr ku na atu ka, na sarr antinte, na ki ungo sa ku ni irrirri yi. ³⁴ Na gi ashishi kye unkplassu, na ttu unddunddu, na re

ngbungbru, na da di, “Efata!” (di, “Bwu!”). ³⁵ Keke, atu ka a bwu ku. Inkini nggo di lo ku irrirri yi gbuddu. Uwa a wo ure na re wre.

³⁶ Yesu a gba ba atu, da bi si da ku undurr inkindirr yi nggo uwa na yi hen. Igba atu ima yi du ba so da ku anishirr ba kakami. ³⁷ Anishirr so wo na vu angu gri, na da di, “A na aseki ka wemi zizi. A da aba agbatu ba wo, abi nganta a re wre!”

8

Yesu nu anishirr ukri ne iri (Matiyu 15:32-39)

¹ Ni ivi ima, anishirr nggurr bi shishemi. Nu nggo aba sama ni inkindirr iri. Yesu a yo abiga ma, na da ba di, ² “Itito ki ingga na anishirr angga ba. Utarr ambarr nggo ari ni ingga ku, ziza a sa ni inkindirr iri. ³ Ingga ti du ba kakuma ni iko ni inga aza mi, aba ta zzu tsi na anko kye, abanu ba a zhi nu ugbagba mu.”

⁴ Abiga ma ba, a zhi ma di, “Nu momonggo, inta ta hi inkindirr iri ni ka nu anishirr angga ba na ankpui nggo?”

⁵ Yesu zhi ba di, “Imba se na ankpinkpri unfonfo abirr ngga?”

Aba da, “Atangba.”

⁶ Yesu ddu anishirr ba da bi kuso ni imimi. Na ba ankpinkpri unfonfo ka atangba mi, na nyarr ku Abachi, na tsi ka ki atsitsa ga abiga ma ba, aba kpa ga ku anishirr ba. ⁷ Aba se ni imu ikikla tsi. Uwa ba yi na nyarr ku Abachi, na du abiga ma ba vu yi ga ba meme. ⁸ Aba ri na shi. Aba vu imbimbru yi ssu ni isisa itangba. ⁹ Anishirr ba, a su ukri ne, uwa du ba kuma. ¹⁰ Keke na a rri nu uddu ku ndo

na abiga ma ba na ko na anga ka nggo a yo ka du Damanuta.

*Anu Farrisi a zha itsarr
zhi nu unkplassu
(Matiyu 16:1-4)*

¹¹ Anu Farrisi banu ba a nga ni so ri anta ni Yesu ku, da aba ta tsarr ma kye, da Abachi kpanye na ku. Ni ima yo, aba da ku Yesu di, “Na inkindirr ikagri numa nggo i zhi nu unkplassu, ni di inta kye.” ¹² Yesu ta inchorr ni isisurr kakami na da di, “A sa angginggi anishirr bu mi ba a zha ihi inkindirr na ashishi? Ingga da ki imba, inkindirr sama nggo a ta tsarr imba anishirr bu mi ba!” ¹³ Nabo yo, uwa du ba na rri nu uddu ku na kucha ko nu ugugarr inyi numa ku.

*Iyisti i anu Farrisi tuku i Hirridu
(Matiyu 16:5-12)*

¹⁴ Abiga ma ba a kpamusu, na si gri unfonfo wa hen. Unfonfo wa nggo a gri su uyirr yo na ba nu uddu ku. ¹⁵ Yesu a gba ba utu di, “Imba kye yi. Imba ssubi ni kye iyisti* anu Farrisi na iyisti ani Hirridu wa.”

¹⁶ Aba so zhi ikpambarr, “A su nggo inta si gri unfonfo wa yo hen?”

¹⁷ Yesu a hi inkindirr yi nggo a so are, na zhi ba di, “A sa angginggi di imba so re ni ikpa di imba sa nu unfonfo? Imba si so hi hen? Isisurr imba yi tsi ni ihi? ¹⁸ Imba se na ashishi, ni si kye hi hen? Imba se na atu, ni si wo hen? Imba si ssu hi hen? ¹⁹ Nggo ingga tsi unfonfo ukywi wa ga ku anishirr

* **8:15** Iyisti: Imbimbru iyisti yi nggo i di du unfonfo a si.

ukri ukywi (5,000) ba, imba i vu imbimbru yi ssu ni isisa ibirr nggi?”

Aba ddu ma di, “Iwurr ni uha.”

²⁰ “Nggo ingga tsi ankpinkpri unfonfo atangba ga ku anishirr ukri une (4,000) ba, imba i vu imbimbru yi ssu ni isisa inkpinkpi ibirr nggi?”

Aba ddu ma di, “Itangba.”

²¹ Yesu zhi ba di, “Ziza mi, imba nise kye hi?”

Yesu du unakreshishi kye hi nu Betsada

²² Nggo a rri nu Betsada, anishirr abanu gri unakreshishi na nga ni Yesu ku, na ni barr ma da bu ki ungo sa na ku. ²³ Yesu a vu unakreshishi wa nu ungo, na gri ma huzzu ko nu umi igbu ku. Na ku ddu antinte surr ku na ashishi ka, na ka ango sa ku, na zhi ma di, “Uwa kye hi?”

²⁴ Unakreshishi wa à kpanye, na da di, “Ingga kye anishirr ba hi, aba zzu inkinkurr nggi so zirr.”

²⁵ Yesu ka angu ama ka sa ku zizo na ashishi ka. Unakreshishi wa a surr ashishi girr, na kye hi zizi mi. ²⁶ Yesu a du ma kakuma ni iko, na gba ku utu na da ku di, “Tsi kuma ni iko muwa, ni si kanga nu umi ki igbu ku zizo hen.”

*Are ku Biturr ni itu i Yesu
(Matiyu 16:13-20; Luka 9:18-21)*

²⁷ Nggo Yesu na abiga ma ba, a gru rri kuma ni igbu yi na anga ka Kayisarriya Filipiya. Nggo a se na anko, uwa à zhi abiga ma di, “Anishirr ba da di ingga su unggonggo?”

²⁸ Aba ddu ma di, “Abanu da du uwa su Yohana uni zzu anishirr na amasirr, abanu du uwa su Iliya, abanu a da du uwa su uyirr nu umi ku abi kpa are bi kuchi ba.”

²⁹ Uwa zhi ba di, “Imba ku atu amba wa da di, ingga su unggonggo?”

Biturr a da di, “Uwa yo su Kristi†.”

³⁰ Yesu a nggurr ba di, “Imba si da ku undurr inkindirr ni itu mungga hen.”

*Yesu a re ni itu ittu ima yi
(Matiyu 16:21-28; Luka 9:22-27)*

³¹ Yesu gru so tsarr abiga ma ba di, “Ingga Uvuvurr a Unushirr a ta ki iha kakami. Ankpinkpye ba ta kà ingga. Ankpinkpye abikye, na abitsarr ni Iba yi, a ta kà ingga, na ta ngu ingga. Nu utarr wa, ingga ta tasi.” ³² A da ba krizhizhimi. Nggo Biturr a gba ma ko na anga yirr, na ku so glo ma di angginggi du uwa da meme.

³³ Nggo, Yesu kasarr na kye abiga ma ba, na nggarr ito ni Biturr ku di, “Chi huzzu ni ingga ku, uwa Umimi! Uwa si se na amarr ka Abachi hen, uwa se na amarr ka unushirr.”

³⁴ Yesu yo anishirr ba na abiga ma ba, na da ba di, “Undurr nggo ta du uwa ta ga ingga, uwa bu ka itu ima. Na bu ba unkunkurr ki garr umaku na ga ingga. ³⁵ Undurr wanggo nggo ta du uwa ta so sese, uwa ta zha yi chankarr. Undurr wanggo nggo a ta ni ingga itu ima yi ni i kuchi i ure ku Abachi ku, uwa ta so sese. ³⁶ Angginggi su ku unushirr zizi nggo a ti gri inkpinkpye ingbingbru yi pempe na bi ttu? ³⁷ Unushirr sa ni inkindirr yi nggo ka ni na kpa itu ima ttungo. ³⁸ Unushirr wanggo à ti kru ishisha imungga nu ure ku nggo ingga da,

† **8:29** Kristi: Kristi tuku Mezaya su inkpi iyirr. A si di unushirr wa nggo a hla ma zu i Abachi ku undu unuma. Kristi à zhi ni irrirri i anu Girrki “Kristos.” Mezaya zhi ni irrirri i anu Ibraniya “Mashiyak.”

na ase amimi a ka la ure angga ka, ingga Uvuvurr a Unushirr mi ta kru ishisha ima yi na anke ka Abachi, nggo ingga ta kanga ni ila nzarrnzarr i Aki mungga yi ndo na abitu ba Abachi abi wre ba.”

9

¹ Yesu kuchi ni bre ba di, “Ingga da ki imba ure ujiji, abanu nggo kri ni inggya, a si ta ki bari na ka hi ittu i Abachi yi ni nga kyekye mi hen.”

*Ukpa ku Yesu ku u kasarr
(Matiyu 17:1-13; Luka 9:28-36)*

² Nu nggo azhibarr utani wa i vu sarr, i Yesu yo Biturr tuku Yakubu, u Yohana du ba ga ma hun ko ni itu igbre unkpi wa, nu nggo a ko ku so na akpambarr. Nabo yo, Yesu ku kasarr na ashishi ambarr ka. ³ Angbanja iki ama ka la kaki a akikla pyarr na ta sa azzuzzu, nu nggo undurr ni ingbingbru inggi yi ka si ngla ssu meme hen. ⁴ Abiga ma ba atarr mi a hi Iliya, uni kpa are a Abachi wa, tuku Musa, ni kri re ni Yesu ku.

⁵ Biturr re ni Yesu ku di, “Unitsarr, a si ki inta inkindirr iwre nggo inta se ni inggya. Di inta na aburr atarr ki imba. Iyirr ku uwa, iyirr ku Musa, iyirr ku Iliya.” ⁶ (Biturr si hi inkindirr i nggo ko da hen, nggo isisu ki ba kakami).

⁷ Akpa ji zhi nu unkplassu ni ttu ba nado. Aba wo ukorr nu umi ku akpa ku di, “Uwanggo yo su Uzumu wa, nggo isisurr mungga yi i nyarr na ku kakami. Imba wo ma yi!”

⁸ Aba ka kye na si hi undurr na ku zizo hen. Yesu yo se na ankpa ma.

⁹ Nu nggo a ko ji igbre inkpi wa, Yesu gba ba utu di, “Imba si da ku undurr inkindirr yi nggo imba ku hi hen, di ingga Uvuvurr a Unushirr ka ttu ni ka tasi bari.” ¹⁰ Aba vu ure umaku gri ni isisurr ambarr yi, na ka ko zhi ikpa di, “Sa angginggi si ittu ni itasi yi?”

¹¹ Aba zhi Yesu di, “Angginggi du abitsarr are ba di da di Iliya nggo ta ka nga kuchi ku uni kpa inta ttungo wa.”

¹² Yesu da ba di, “Iliya ka nga kuchi ba, ni ssu anko bi. Ungbamvu ku da di, Uvuvurr a Unushirr taka ni ki iha aba taka kà ma?” ¹³ Di ingga da ki imba, Iliya a ka nga ba. Anishirr ba a ni na ku inkindirr indanda nggo isisurr imbarr yi i kpanye ba, nâ ta su nggo ure ku Abachi ku u da ni itu ima yi.”

*Yesu du uvuvurr ni izhi ndanda a wre
(Matiyu 17:14-21; Luka 9:37-43)*

¹⁴ Nu nggo Yesu na abiga ma ba, atarr ba ji zhi ni igbre wa, na hi akpukpa anishirr nabo. Abitsarr are ba so ri anta na abiga ma banu ba. ¹⁵ Nggo anishirr ba hi Yesu, na ku ayisurr kakami, na kru ko na ku, na ku so chi ma.

¹⁶ Yesu zhi abiga ma ba di, “Imba kri ri anta ka angginggi na ba?”

¹⁷ Ugo numa nu umi ku anishirr ba a da di, “Unitsarr, ingga gri ku uwa uvuvurr mungga nggo a se ni izhi ndanda nggo i du ma si di re hen. ¹⁸ Izhi ndanda yi ti gru ku i di ba ma nggurr ni imimi, uwa ssu anfu na angu, na ta anyinyirr na tsi ki klakaka. Ingga da abiga muwa ba bi han izhi ndanda yi huzzu ku uvuvurr wa, aba han yi chankarr.”

19 Yesu ddu ba di, “Imba anishirr bi kà iyo isisurr! Imba kye ingga ta so ki ivi ibirr nggi ni imba ba? Ingga ta ttu angginggi vu isisurr ni imba ba? Gri uvuvurr wa ga ki ingga!”

20 Aba gri ma ga ku Yesu. Nu nggo, izhi ndanda yi hi Yesu, ni ba uvuvurr wa gri ni nggurr ni imimi du ma tsi na ssu anfu na angu.

21 Yesu zhi aki a uvuvurr wa di, “A ki ase abirr ngga ni di tsi yi?”

Aki wa da ku di, “Zhi ni tsitsa mu. 22 Izhi yi di zha du uwa ta ngu ma, ni di ba ma tu nu uru, ni di ba ma yo na amasirr. Uwa ti se ni inkindirr ina, kye inta na ashishi ka itito, ni zi inta nggo uwa ti hi aza ka!”

23 Yesu da ku di, “Uwa da angginggi, di uwa ti hi aza ka? Unushirr wanggo nggo ti yo isisurr na Abachi ku, uwa di se nu ukyekye ki na aseki ka namri.”

24 Aki a uvuvurr wa da hantu di, “Ingga kpanye, ni yo isisurr na Abachi ku, si su kakami hen. Zi ingga ni di yi su kakami.”

25 Nggo Yesu hi da anishirr ba so nga, na nggarr ito ni izhi ndanda yi ku di, “Izhi i agbatu tuku inganta, ingga han uwa huzzu nu umi umaku, si ka rri na ku zizo hen!”

26 Izhi ndanda yi nggarr angu yi, ni ba ma nggurr kakami uwa kurr tsi. Izhi yi huzzu kuma. Uvuvurr wa kurr ni inkla yi ywi zzu da a ttu. Nu nggo anishirr ba da di, “A ttu!” 27 Yesu vu ma nu ungo na gi ma gru, uwa gru kri.

28 Nu nggo, Yesu mi rri ko nu umi ki iko ku, abiga ma ba ku so zhi ma sharri di, “Angginggi di inta han izhi ndanda yi huzzu lankarr?”

²⁹ Yesu ddu ba di, “Inkindirr sama nggo ka han izhi inggi yi huzzu, ibarr Abachi na ankpa ma nggo ita zi.”

*Yesu are ba zizo ni itu ittu ima yi
(Matiyu 17:22-23; Luka 9:43-45)*

³⁰ Nggo Yesu na abiga ma ba du unto kuma, na sarr ko na anga ka Galili ka. Yesu si kpanye du undurr bu hi unto ku nggo uwa se hen. ³¹ Nu nggo a so tsarr abiga ma ba. Na ddu ba di, “A ta ba Ingga Uvuvurr a Unushirr nu anishirr, nggo ta tsi ingga ngu, unu utarr wa, ingga ta tasi.” ³² Abiga ma ba kye ure ki itsarr umaku ssurr. Isisu ki ba ni zhi ma yi.

*Unggonggo sa ankppe?
(Matiyu 18:1-5; Luka 9:46-48)*

³³ Aba nga nu Kapanahu, nu nggo a rri ko nu umi uki, Yesu zhi abiga ma ba di, “Imba di ri anta ka angginggi ga anko?” ³⁴ Ishisha ki ba ni ka sa ku. Nu nggo a ka so di narr inkpinkpye nggi na anko, na so zhi ikpa du unggonggo ta sa ankppe nu umi umbarr ku.

³⁵ Yesu ji so, na yo awurr na aha ba, na da ba di, “Uwanggo nggo ta zha du uwanggo ta su ni meme, uwanggo bi su uni kre wa, na bu su ugarr amba namri.”

³⁶ Na ba inkparr uvuvurr numa na du yi gru kri na atsutsu ambarr ka. Na vu ma gri nu ungo, na da di, ³⁷ “Uwanggo nggo ti kpa uyirr nu umi ku antsintsi abangga ba, ni isa mungga uwa kpa si ingga. Undurr wanggo nggo ti kpa ingga, uwa si kpa si ingga na nkpamu hen, a kpa Abachi nggo a tu ingga mi.”

*Undurr wanggo ta si ka inta hen uwa sa amunta
(Luka 9:49-50)*

³⁸ Yohana ddu Yesu di, “Unitsarr, inta hi ugo numa nggo so han izhi ndanda huzzu ni isa muwa, inta da ku di a bu duma, da a si se nu umi munta ku hen.”

³⁹ Yesu ddu ba di, “Si han ma yi hen. Undurr wanggo nggo ti na ikagri ni isa mungga, uwa yo ka si kasarr hanhan mi na da ure undanda ni itu mungga hen. ⁴⁰ Undurr wa nggo ta si ka inta hen, uwa sa amunta. ⁴¹ Ingga so da ki imba ure ujiji mu. Undurr wa nggo ta ni imba amasirr ni isa mungga, Abachi taka nu ma azadi ama ka na azhibarr a ikikre wa.

*Kru inkindirr yi nggo i ta du ùwà i la ure
(Matiyu 18:6-9; Luka 17:1-2)*

⁴² “Undurr wa nggo ati na na du uyirr nu mi ku atsitsa angga ba a ka ko nu ugo ni iga ingga yi, i wre ka lo ku unushirr uwama ununa ni ito na turr ma yo ni izzo amasirr. ⁴³⁻⁴⁴ Meme nggo, ungo umuwa nggo ti ta du uwa sarr uza ni ga ingga yi, uwa gye ku ta yo. I ta wre ùwà bu rri ni iso sese nu ungo uyirr, nu uwa bi se na ango aha ni bi rri nu unto ki iha nu uru ki rri sese.* ⁴⁵⁻⁴⁶ Uza muwa nggo ti ta du uwa rri ni ila ure, gye ku ta yo. I ta wre ku uwa, uwa bi rri ni iso sese nu uza uyirr, nu uwa bi se na aza aha ni bi rri nu unto ki iha sese nu uru. ⁴⁷ Ishishi muwa inggi ti du uwa sarr, uwa ttu yi glo. I ta wre ku uwa bi rri ko ni ittu yi Abachi ni ishishi

* **9:43-44** Angbamvu anuma ka a surr 44 tuku 46. Aba aha mi a si ungo yirr nu 48 wa nggo a da di: Nu nggo, ‘inki yi nggo taka ri ni si ta ki hen, uru ku si ta kazhi hen’ (kye 48).

iyirr, nu uwa bu gri ashishi aha ni rri nu unto ki iha nu uru ki rri sese. ⁴⁸ Nu nggo

“ inki yi nggo taka ri ni si ta ki hen,

uru ku si ta kazhi hen.’†

⁴⁹ A taka n gla anishirr zzu nu uru na du ba la zzu nu nggo a di surr ima ni ila na di yi imarr.

⁵⁰ “Ima si inkindirr iwre. Imarr yi ti n gla glo, anko se nggo ta na nà di yi ka ni imarr zizo? Nggo imba hi ima di marr ni inyi, imba bi na ku akpukpambirr ba nâ si ima, ni so zizi na anishirr ba namri.”

10

Itsarr i Yesu ni itu i igarr

(Matiyu 19:1-12; Luka 16:18)

¹ Yesu gru nu Kapanahu na ji ko na anga ka Yahudiya, na ku cha inyi nu Joda wa. Akpa anishirr bi na nga na ku zizo, uwa so tsarr ba nâ ta si nggo a di tsarr ba ttuttumi.

² Anu Farrisi ba a nga da aba ta ni tsarr ma kye, na ni zhi ma di, “Da ki inta. I wre unuru bu han uwama?”

³ Yesu zhi ba di, “Musa wa charr ki imba are ka da anggingi?”

⁴ Aba ddu ma di, “Musa kpanye du unuru bu charr ku ayamba ama wa ungbamvu ku ingu igarr na du ma kuma.”*

⁵ Yesu ddu ba di, “Musa charr ure kuma meme nggo imba kri itu ni si wo ure hen. ⁶ Ni imeme yi i si se meme yo hen, ‘Abachi à na ba unuru tuku ayamba,’ nâ ta su nggo, a charr nu ungbamvu, ⁷ ‘Ni

† **9:48** Kye zizo Ishaya 66:24. * **10:4** Kye zizo Are Ka Zizo 24:1-4; Matiye 5:31.

ima yo, unuru ta du aki na ayirr ma, na nggurr itu bi nu uwama ku, ⁸ Aba aha mi ta su ukpa uyirr.' Na si ta se aha hen. ⁹ Ni ima yo, inkindirr yi nggo Abachi zi yi bi unushirr bu si tsi yi hre hen."

¹⁰ Nu nggo, Yesu ka rri ko ni iko yi, abiga ma, ku zhi ma ure kuma. ¹¹ Yesu ddu ba di, "Undurr wa nggo ta han uwama na ku garr ayamba numa, uwa kpala ku uwama wa kakami. Na si uni zha amba. ¹² Na anko ayirr ama wa, ayamba wa nggo ta ka uruma na ko ku garr unuma, uwa kpala ku uruma wa kakami. Na si uni zha aniru."

Yesu na amumarr tsitsa
(*Matiyu 19:13-15; Luka 18:15-17*)

¹³ Anishirr ba gri ku Yesu amumarr tsitsa di a bu ni sa ungo na ba, abiga ma ba ni nggarr ito na anishirr ba. ¹⁴ Nggo Yesu hi ba ni na meme yi, na ki ba unfu, na ddu ba di, "Du amumarr ba du ba nga ni ingga ku, ni si han ba hen, ittu yi Abachi yi i si aba ma yo. ¹⁵ Ingga ko da ki imba ure ujiji, undurr wanggo nggo ta si bwu isisurr na kpa ittu yi Abachi nâ ta si amumarr tsitsa ba hen, uwa si ta rri na yi hen." ¹⁶ Na so vu amumarr ba na yiyirr, na sa ba ungo ni itu, na yo ba angu azizi.

Ugo na azo wa
(*Matiyu 19:16-30; Luka 18:18-30*)

¹⁷ Yesu su nu umi ku uzirr, ugo numa kru na nga ni kuttu ku na agbuzzu, na zhi ma di, "Unitsarr ni iwre, ingga ta na sa angginggi bari ni ka so sese?"

¹⁸ Yesu zhi ma di, "Angginggi du ùwà yo ingga ki uni wre? Undurr numa si si uni wre na antsandirr hen, Abachi yo na ankpa ama su uni wre. ¹⁹ Uwa hi Are ka nggo a da di, 'Si ngu unushirr hen; si

zha amba ba anishirr hen; si ki ayi hen; si gye ku undurr imu hen; si de abubo hen; kru isisu i aki muwa tuku ayirr muwa.’† ”

²⁰ Ugo wa da di, “Unitsarr, nggo ingga ni su uvutsa mu ni kru isisu Are ka ma.”

²¹ Yesu kye ma girr, na kpanye na ku, na ddu ma di, “A ni ji ku ùwà inkindirr iyirr yo. Kuma ku vu aseki muwa ka re namri, ni ga ku abi iha ba inklo yi, ni ga ingga, uwa ta se na ashiki ka kri mwe nu unkplassu.”

²² Nggo, ugo wa wo meme, isisurr ima yi kaki chichi, na vri isisurr, na kuma ni ivri isisurr ima yi. Nggo, ugo wa a se na aseki ka shishemi.

²³ Yesu ka kye abiga ma ba, na ddu ba di, “I ta ka tsì kakami ku aba ashiki ka ingbingbru ba, na bi rri ni ittu yi Abachi yi.”

²⁴ Isisu ki abiga ma ba na are kama, Yesu kuchi ni bre ba di, “Amarr mu imba hi nggo itsì ni rri ni ittu yi Abachi yi. ²⁵ A ta si‡ inkindirr isu alakurmi bi rri ni iywirr i anurr, nu unushirr wa nggo a se na aseki ka ingbingbru ka bu rri ni ittu i Abachi yi.”

²⁶ Nu ure kuma, abiga ma ba ku ayisurr kakami, na ka so zhi ikpa zhazha di, “Meme Abachi ta kpa unggonggo ttungo?”

²⁷ Yesu ka kye ba girr na da di, “Inkindirr yi nggo i mri unushirr, i si tsì ku Abachi hen; na Abachi ku aseki ka wemi si mri ma hen.”

† **10:19** Kye zizo Issuzzu 20:12-16; Are Ka Zizo 5:16-20. ‡ **10:25** Yesu da ku abiga ma ba di i ta vri u unushirr nu ukpa unngo ku bu kpa iso sese (nâ su ugo na azo wa). I ta vri kakami nâ sa alakurmi, inina unkpi wa, bu rri ni iywirr i anurr.

²⁸ Biturr gru na zhi di, “Inta nggo du aseki munta ka ni ga uwa na?”

²⁹ Yesu kpanye ba di, “I se meme yo, ingga ko da ki imba di, undurr wa nggo ti du iko, ka amuyirr aniru na amba, ka ayirr, ka aki, ka amumarr, ka izzuzzu, na ga ingga, na da ba ure ku Abachi ki wre ku, ³⁰ Uwa ta kpa aseki angga ka shishemi, ako na amuyirr, ayiyirr, na Amumarr, ni izzuzzu. Na ta kpa ikarr ni ingbingbru yi. Na ase ka so nga ka, uwa ta ka kpa izhi iso sese. ³¹ Abi imeme ba ta kaki abi kugo, abi kugo shishemi ta kaki abi imeme.”

*Yesu da ba ittu ima yi inkpu itarr
(Matiyu 20:17-19; Luka 18:31-34)*

³² Nggo, aba so kuma nu Urushalima, uwa so ku ba ichi. Uzirr umaku du abiga ma ba so ku ayisurr. Inkpu anishirr zi ga ba ni isisu. Yesu yo awurr na aha ba kaki na anga yirr na da ba inkindirr yi nggo ta la na ku. ³³ A ddu ba di, “Inta ko kuma nu Urushalima, nggo a ta ku vu Ingga Uvuvurr a Unushirr nu ankpinkpye abikye ba na abitsarr are ba. Aba ta da di a bu ngu ingga, na ta ba ingga nu abichirr§. ³⁴ Aba ta me ingga, na ta sarr antinte surr ingga, na ta hlo ingga, na ta ngu ingga. Unu utarr wa, ingga ta tasi.”

*A barr Yesu inkindirr
(Matiyu 20:20-28)*

³⁵ Ani Yakubu tuku Yohana, Amumarr bu Zabadi, gru nga ni zhi Yesu di, “Unitsarr, inta

§ **10:33** Abichirr: Anishirr ba nggo si si ingri i anu Yahuda hen (anatsi). Anishirr ba nggo si kpa Abachi hen. Anu Yahuda ba nggo sa abiga a ti gru aba di yo ba da abangga ba nggo a sarr ba iji.

di inta ta barr uwa, du uwa na ki inta inkindirr numa nggi?”

³⁶ Yesu zhi ba di, “Imba zha di ingga bu na ki imba angginggi?”

³⁷ Aba da di, “Nu nggo ùwà taka so ni imburr i ittu muwa yi, ùwà ka du uyirr munta wa bu so ku ùwà nu ungo ri, uyirr wa nu ungo mla.”

³⁸ Yesu ddu ba di, “Imba si hi inkindirr yi nggo imba ko zha yi hen. Imba ka so nu ukucha ki ri kpakpa ni ivri ku nggo ingga ta so? Ka a ta zzu imba na anko ayirr nggo a zzu ingga na amasirr, ni iha yi nggo ingga ta ki yi?”*

³⁹ Aba di, “Yo-o! Inta ka na.” Yesu ddu ba di, “Imba ta so nu ukucha ki ri kpakpa ku nggo ingga ta so, ni ta kpa izzu na amasirr nggo a ta zzu ingga. ⁴⁰ Uwa ti si iso nu ungo ri tuku nu ungo mla mungga si si ingga nggo ta ni imba hen. Sa Abachi mu ta nu abangga ba nggo a hla ba into ima yi.”

⁴¹ Nggo, awurr na aha abiga ma ba wo ure ku nggo ku, na ki unfu ni Yakubu ku tuku Yohana.

⁴² Yesu yo ba nggurr bi ni inkla iyirr, na ddu ba di, “Imba hi anishirr abangga ba a na ba ki attu na atu anishirr a se nu ukyekye ku gri ba ndanda mi. Ankpinkpye anishirr ba di nu ba iha. ⁴³ Imba bi si na meme yo hen. Undurr wa nggo ti du uwa ta sa ankpype ni imba ba, uwa bi su ugarr amba we. ⁴⁴ Uwanggo nggo ta du uwa ta si uni meme, uwa bu su ugarr amba we. ⁴⁵ Ingga Uvuvurr a Unushirr mi si nga di a bu ni gbo ki ingga gbi gbo

* **10:38** Iso nu ukucha tuku ivri: Yesu à so zhi di aba mi a ka ki iha yi nggo uwa à ta ki yi nggo?

hen; ingga nga ni itu mungga nye kpa anishirr shishemi ttungo.”

*Batimawu unakreshishi wa à wre
(Matiyu 20:29-34; Luka 18:35-43)*

⁴⁶ A nga nu Jerriko, Yesu so na abiga ma ba na anishirr shishemi. Unakreshishi numa nggo a yo ma du Batimawu, uvuvurr a Timawu, nggo so nu unddu anko ku na so barr. ⁴⁷ Nu nggo a wo da a si Yesu anu Nazareti, nggo so sarr na gru so yo hantu di, “Yesu, Uvuvurr a Doda, kye itito mungga!”

⁴⁸ Anishirr shishemi kpa ma ki, di a bu ba ttungo. Uwa ka, na so du hantu kakami di, “Uvuvurr a Doda, kye itito mungga, ni zi ingga!”

⁴⁹ Yesu kukri na di, “Yo ma.” Aba yo ugo na kreshi wa, na da ku di, “Vu isisurr, gru kye ma so yo uwa.” ⁵⁰ Batimawu ttu ikpo ankru ima yi ta yo, na nga chachacha, na kuma ni Yesu ku.

⁵¹ Yesu zhi ma di, “Uwa zha di ingga bu na ku uwa angginggi?”

Unakreshishi wa di, “Ankpye, da ashishi ka bwu ki ingga, ni di ingga kye hi zizo.”

⁵² Yesu ddu ma di, “Kuma, iyo isisurr muwa nggi du uwa wre.” Inkpo iyirr, Batimawu hi abubo, na ga Yesu kuma na anko.

11

*Imirri i Yesu nu Urushalima
(Matiyu 21:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19)*

¹ Nggo, Yesu na abiga ma ba ki ywhiywhirr nu Urushalima, nggo a ki gaga irri ni igbu nu Betifegi tuku Betani, na nga ni Igbre nu Olivu. Yesu ttu

anishirr aha nu umi ku abiga ma ba, na tu ba kuchi, ² na gba ba utu di, “Kuma ni igbu wanggo wa ni ichi imba, ni imirri imba, imba ta hi uvuvurr ijaki nggo a lo ma nabo, nggo nise hun yi kye. Imba ddu yi gri ki ingga ni inggya. ³ Undurr ti zhi imba di, ‘Imba so na angginggi nabo?’ Imba da ku di, ‘Akikye wa yo tu inta, à ta du ba gri yi kanga ziza.’”

⁴ Aba kuma, na ku hi uvuvurr ijaki wa, nggo a lo ma zu nu ankonki a iko nga na anko, aba ku ddu yi. ⁵ Anishirr banu kri nabo, na zhi ba di, “Angginggi di imba so ddu uvuvurr ijaki wa?” ⁶ Aba da ba ure ku nggo Yesu a da ba, anishirr ba du ba kuma nu uvuvurr ijaki wa. ⁷ Aba gri uvuvurr ijaki wa ga ku Yesu, na ddu inkinkru imbarr i abi yi sa ku, na du Yesu hun so. ⁸ Anishirr shishemi a ddu angbanja iki ambarr ka la ku na anko. Abanu mi angbamvu surr ku* na anko wa. ⁹ Anishirr ba nggo a so ku ki ichi, na abanu ba nggo a so ga ma nu ugo, gru so hantu ko da di,

“Hosana!†

Inyarr si i Abachi!

Abachi bu yo angu ama ka wre ku

wanggo nggo a nga ni isa yi Atiko yi!‡

¹⁰ Abachi bu sa ungo uma ku wre ku

ni itu yi ittu yi nggo so nga nâ ta

si ittu i aki munta wa Doda!

Inyarr si i Abachi nu unkplassu!”

* **11:8** Mi angbamvu surr ku na anko wa: Anu Yahuda ba di kpa ankpye unushirr nggo meme (uttu). † **11:9** Hosana: Ni imeme yi, ani Yahuda ngga a ti ko barr Abachi, aba di da meme di Abachi bu zi ba. Ziza nggo, a ti ko gbyarr ku Abachi asa nggo aba da meme.

‡ **11:9** Kye zizo Asarr 118:26.

¹¹ Yesu rri ko nu Urushalima, na ko nu Uki Unkpi ku Ibarr Abachi ku, na kye ku kago, nggo azhi wa so kre, uwa ka huzzu ko nu Betani na awurr na aha ba.

*Ibwa ni ka klo wa
(Matiyu 21:18-19)*

¹² Nu uha wa nggo a gru nu Betani, iyo ki Yesu.
¹³ Uwa yo ashishi hi ibwa numa gbagba mu, na ko kye du uwa ta ku hi inkpinkpo numa na ka ywhe ri, na nga ni ichi yi, na ni hi sa angbamvu yo mre, ibwa wa si klo hen. A si su ba ivi imbarr iyo hen. ¹⁴ Yesu ddu ibwa wa di, “Undurr mi si taka ri inkpinkpo muwa yi zizo hen.” Abiga ma ba a wo ma ni da yi.

*Yesu rri ko nu Uki Unkpi ku barr Abachi ku
(Matiyu 21:12-17; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22)*

¹⁵ Aba ku rri nu Urushalima, Yesu kuma nu Uki Unkpi ku Ibarr Abachi ku, na ko ku han abi gri iki nga ni re ba na abi so re iki nu Uki ku Ibarr Abachi ku, na vu ankpu imburr ka abi so sarr inklo ba kasarr, na abubo a iso a abi so re ananddu ba.
¹⁶ Yesu kisa ku anishirr ba ni gri inki ire na rri ba nu Uki Unkpi ku Ibarr Abachi ku. ¹⁷ Na da ku anishirr ba di, “A kurr ni icharr nu ungbamvu ku Abachi ku zhe mu di, Abachi da di:
“ ‘A ta di yo lko imungga yi

ki iko yi ibarr ingga i ingbingbru yi we.’§
Imba ka yi ki unto ku iso ku abayi!”*

¹⁸ Ankpinkpye abikye anishirr na abitsarr are ba a wo ma mi, na gru so zha anko a ingu Yesu. Na

§ **11:17** Kye zizo Ishaya 56:7. * **11:17** Kye zizo Irrimiya 7:11.

so kru isisu ima yi, nggo anishirr ba shishemi a ku ayisurr ni itsarr ima yi, na kpanye na ku.

¹⁹ Nggo azhi wa so ku, Yesu na abiga ma ba gru huzzu nu umi ìgbù ku.

*Itsarr ni tu i ibwa ni ttu wa
(Matiyu 21:20-22)*

²⁰ Na ambre ka uha ka, aba gru so ga anko wa, na ni hi ibwa wa nggo a yo ko angu ndanda ka, uwa ttu zhi na angbungba ka ji ku sarr ni izhizhi yi. ²¹ Biturr kye hi na da ku Yesu di, “Ankpye, kye ibwa wa nggo uwa na yo ku angu ndanda ka a ddu!”

²² Yesu da ba di, “Gri Abachi ni isisurr muwa yi gbangba. ²³ Ingga ko da ki imba ure ujiji di, wanggo nggo ti da ki igbre wa nggo wa di, ‘Gru kuma ku, ku ni inyi,’ ni isisurr ima iyirr na kpanye jiji di inkindirr yi nggo uwa da yi ta se meme yo, uwa ta na ku na yi. ²⁴ Meme nggo ingga ko da ki imba, uwa ti barr zha inkindirr na Abachi ku, uwa bi kpanye du uwa ka kpa yi ba, uwa ta nu uwa na yi jiji. ²⁵ Uwa ti gru kri ni ta barr Abachi, uwa bi nggurr zhi ku abangga ba nggo kpala ku uwa, ni da Aki muwa nu unkplassu mi ka ìla ure muwa yi glo ku uwama.” [²⁶ Uwa ta si nggurr zhi ku abanu hen, Aki muwa nu unkplassu mi si ta nggurr zhi ku uwa meme hen.]

*Izhi ni tu i ukye ku Yesu ku
(Matiyu 21:23-27; Luka 20:1-8)*

²⁷ Aba kakuma nu Urushalima zizo. Yesu ku so zirr kago nu umi Uki Unkpi ku Ibarr Abachi ku, ankpinky abikye ba, na abitsarr Are ba, na akikre anishirr bi igbu ba, a nga na ku, ²⁸ na ni zhi

ma di, “A su nu kyekye ku unggonggo uwa so na iki isisu inggi yi? Unggonggo nu uwa ukyekye ki na iki inggi yi ma mi?”

²⁹ Yesu da ba di, “Ingga mi se ni izhi iyirr nggo ingga ta zhi imba. Imba ti sa ki ingga ma, ingga ta da ki imba undurr wa nggo ni ingga ukyekye ki na aseki ku. ³⁰ Ukyekye ku nggo izzu yi nggo Yohana di zzu anishirr ba na amasirr wa u zhi nu momonggo? A kpa ukyekye ku zhi na Abachi ku, ka Yohana a na ki itu ima? Da ki ingga.”

³¹ Aba ka ko ri anta, ni ikpa di, “Inta ti da di, ‘A kpa zhi na Abachi ku,’ uwa ta da du uwa sa anggi mu inta si kpanye nu Yohana ku hen? ³² Inta ti da di, ‘A na ki itu ima.’ ” (Isisu so ki ba na anishirr ba, nggo anishirr ba wemi kpanye du Yohana si uni kpa are a Abachi jiji.)

³³ Nggo, na da ku Yesu di, “Inta si hi hen.”

Yesu ddu ba di, “Ingga mi si ta da ki imba, ukyekye ku nggo ingga so na undu na ku hen.”

12

*Assurre a amimi anishirr
abi do ila ba*

(Matiyu 21:33-46; Luka 20:9-19)

¹ Yesu gru so tsarr ba na assurre numa di, “Ugo numa nggo do ila, na ttu inkinkurr numa nggi a yo yi du grepu. Na harr ila yi kago na acha, na ya inkpri udduddu nggo a ta di hin àmà wa surr, na me unto ki ihun kri na kye kago. Na ba ila yi nu abi do abanu nggo a ta di kye ku na yi, na kuma nu uzirr nu unto gbagba. ² Ni ivi iywhe issubi yi, uwa tu uvuvurr iko ama numa na abi do ba ba, di a bu nu ma inkpinkpo ima ga ku uwa. ³ Abi do ba

ku vu ma hlo, na han ma share na ango aha. ⁴Uwa tu uvuvurr iko numa kako na aba zizo, aba ku hlo uwama nggarr itu na nu ma ishisha. ⁵Akikye wa ku tu unuma ko na aba ki unu utarr, aba ku ngu uwama. Uwa ni tu abanu shishemi, aba ku hlo ba, na ngi inkpu yi.

⁶“Uwa se nu uvuvurr uyirr yo nggo ta tu, uzuma wa nggo a kpanye na ku. Na tu ma, ni ikikre yi, di a ta ku kye ma ssu nu ungo.

⁷“Abi do ba re ni ikpambarr di, ‘Uwanggo yo su uvuvurr a ugo wa, nggo taka ni gri abubo wa, nga yi di inta ni ngu ma ni gri abubo wa ki amunta.’

⁸Aba vu uvuvurr wa, na ngu ma, na ba iku yi huzzu ni ila yi gri ku ta yo na ábì.”

⁹Yesu kuchi ni bre ba zizo di, “Akikye ni ila wa ta ni na ba kingginggi? A ta ni ngi abi do bama ba, na kpa ila yi nu abanu. ¹⁰Imba nise bre nu Ungbamvu ku Abachi ku nggo a charr di:

“‘Ingbinta yi nggo abi me ba a kà yi, iyo kaki itu yi ibarr iko yi.

¹¹Atiko munta wa Abachi nggo na yi meme, wanggo si inkindirr iku ayisurr ni hi.’* ”

¹²Ankpinkpye ba anu Yahuda ba so zha anko a vu Yesu, nggo a hi da a so da assurre unngo ku na atu ambarr. Aba du ma na kuma, nggo a so kru isisu i anishirr ba.

*Izhi ni tu i han inklo imimi
(Matiyu 22:15-22; Luka 20:20-26)*

¹³Ankpinkpye ba anu Yahuda ba, tuku anu Farrisi, tuku anishirr ba Hirridu ba a nga ni Yesu ku, da aba ta ku tirr ma ni izhi kye, wre ba ka

* **12:11** Kye zizo Asarr 118:22-23.

vu ma. ¹⁴ Na gru nga na ku di, “Unitsarr, inta hi uwa so da su ure ujiji, ni si di kakye inkindirr yi nggo anishirr di da hen, ni si di kye unushirr ki na nkanka hen. Ûwà so tsarr anishirr anko a Abachi wa nu ure ujiji. I wre inta bi han inklo i imimi yi ku Kayisa† (Uttu unkpi nu Roma wa), ka i si wre hen mi? ¹⁵ Inta bu han, ka inta bu si han hen?”

Yesu kye ba hi nggo a nga i tirr ma, na zhi ba di, “Ingga na ki imba angginggi nu nggo imba nga nye i tirr ingga? Imba gri ki ingga inkpinkpri inklo dinarri iyirr, ni di ingga ni kye.” ¹⁶ Aba gri ku uyirr. Uwa kpa ku kye, na zhi ba di, “Wanggo so ashishi ka unggonggo ni isa inggonggo ni inklo yi?”

Aba di, “Uttu unkpi nu Roma wa.”

¹⁷ Yesu ddu ba di, “To, imba nu Uttu Kayisa inkindirr yi nggo i si ku i ma, ni nu Abachi inkindirr yi nggo si i Abachi.”

Aba vu angu gri.

Izhi ni tu i itasi

(Matiyu 22:23-33; Luka 20:27-40)

¹⁸ Anishirr banu nggo a yo ba da, Anu Sadusi (Anishirr ba nggo si kpanye da anishirr ta ka tasi hen), nga ni Yesu ku. Na ni zhi Yesu di, ¹⁹ “Unitsarr, Musa à charr ki inta du: ‘Undurr ti ttu na du ayamba sa nu uvuvurr, uzayirr ama wa bi hru ayamba na ako wa, na ngri Amumarr surr ku uzayirr ni ittu wa.’‡ ²⁰ Amugo abanu sa aba atangba, ununku wa a garr na ttu sa nu uvuvurr. ²¹ Ususa umaku u ba ayamba wa gri, uwa mi ni

† **12:14** Kayisa: A si si isa i uttu unkpi wa mu hen, ka uvutsa wa. A si isa i ittu mu. ‡ **12:19** Kye zizo Are Ka Zizo 25:5.

ttu sa nu uvuvurr wa meme. Ni se meme yo nu unu utarr ambarr wa ku. ²² Aba atangba mi a gri ayamba wa ama na ki sa ni ita. Ayamba wa mi, ni ikikre yi, nga ni ttu ga ba sa ni ita yi meme. ²³ Ziza, na azhibarr a itasi wa, uwa taka sa ayamba a uwatanggo, nggo aba atangba mi a hru ma ki ayamba ambarr.”

²⁴ Yesu da ba di, “Ivri imba yi si iyirr yo, nggo imba si hi Ungbamvu ku Abachi ku, ka ukyekye ku Abachi ku hen. Ima yo, di imba na ndanda mi! ²⁵ Nggo abi ki ba taka tasi, aniru na amba si ta ka garr zizo hen. A ta ka zzu na su abitu ba Abachi ba nu unklassu nggo si di garr hen. ²⁶ Ziza nggo, ni itu abi ki yi, nggo taka tasi: imba nise bre nu ungbamvu ku Musa ku, nu unto nggo ijiji yi iso kparri?§ Abachi ddu Musa di, ‘Ingga yo sa Abachi a Ibrayi, Abachi a Ishaku, Abachi a Yakubu.’* ²⁷ Imba ssurr ndanda mi, Abachi si sa Abachi abi ki hen, a sa Abachi abi so!”

Ure unkpi ku nggo u mri

(Matiyu 22:34-40; Luka 10:25-28)

²⁸ Uyirr a abitsarr ba Are ka, a nga ni wo ba ni ko ri anta yi, na hi nggo Yesu re na ba zizi mi, na zhi ma di, “Nu umi ku ankpi are ka, ita inggi i mri?”

²⁹ Yesu ddu ma di, “Inkindirr inggi nggo i mri, inggi si, ‘Imba wo yi ani Israila! Atiko, Abachi munta wa, Atiko nggo su uyirr. ³⁰ Kpanye na Atiko, Abachi muwa ni isisurr muwa iyirr, ni izhi muwa yi, na amarr muwa ka, nu ukyekye muwa ku.’† ³¹ Ure ku uha ku nggo si di:

§ 12:26 Kye zizo Issuzzu 3:1-12. * 12:26 Kye zizo Issuzzu 3:6.

† 12:30 Kye zizo Are Ka Zizo 6:4-5.

‘Kpanye na anishirr ba namri zzu
na si itu muwa.’[‡]
Inkpi ire numa sama nggo i
mri aha angga ba.”

³² Unitsarr Are wa ddu Yesu di, “Unitsarr, ingga chi uwa! A su ure ujiji nggo uwa da di Atiko Abachi wa su uyirr yo, unuma sa na antsandirr nggo mri ma; ³³ Unushirr bu kpanye na Abachi ku ni isisurr ima iyirr, na amarr ama ka, nu ukyekye umaku, na bu kpanye nu anishirr ba na su nggo uwa kpanye ni itu ima yi; ankpi Are numa sama na antsandirr nggo a mri aha angga ka, ankpi Are aha angga ka a mri han amuwu na tu inina yi nu uru ni iki numa yi nggo a di gri nga ku Abachi.”

³⁴ Yesu wo nggo ugo wa re krizhizhi mi na ddu ma di, “Uwa si ywhiywhirr mi ni mirri ni ittu yi Abachi.” Nu ugo ku uwama ku unuma si ka zhi Yesu inkindirr zizo hen.

*Izhi ni tu i uwanggo
nggo Abachi hla
(Matiyu 22:41-46; Luka 20:41-44)*

³⁵ Nggo Yesu so tsarr ba nu Uki Unkpi ku Ibarr Abachi ku, uwa zhi ba di, “Abitsarr Are ba na kingginggi na da di Mezaya[§] wa taka su uvuvurr a Doda? ³⁶ Doda ku itu ima, nggo Izhi Iwre yi Abachi yi i so ku ni isisurr, uwa da di:

“Atiko wa da ku Atiko mungga wa di:

“Ji so nu ungo ri mungga,
ni di ingga ka abi karr ùwà ba

[‡] 12:31 Kye zizo Levitiku 19:18. [§] 12:35 Mezaya: Ka Kristi wa.

yo ku uwa ni imimi du ùwà so ni sa uza na ba.’
„*“

³⁷ Doda ni itu ima, à yo Mezaya wa da ‘Atiko.’ Na anko a ta nggo, uwa kaki ku Doda uzuma?”

*Yesu nggurr ba ni itu i abitsarr Are ambarr ba
(Matiyu 23:1-36; Luka 20:45-47)*

Akpukpa anishirr nggo ko wo ma, na ko nyarr ku kakami.

³⁸ Nggo a so tsarr, na da ba di, “Imba bi zirr ndindi ni du ku abitsarr Are ba, nggo di surr atozzo inkinkru, na di zirr kago di zha ichi na anishirr ba. ³⁹ Na di zha into iso izizi na aki ka issubi ka, ni into izizi nu nggo a so na iga nggo.

⁴⁰ Abangga ba yo sa anishirr ba nggo di kpa iki na amba bi so na ako ba de ri, na di barr ta anko na aki ka barr Abachi ka, da anishirr bi kye ba. Anishirr ba ma, Abachi taka ki ba iha ndanda mi.”

*Ini i ayamba na ako wa
(Luka 21:1-4)*

⁴¹ Yesu kuso hin nga nu unto ku nggo a di ka inklo yi nggo anishirr ba di gri na nga nu Uki Unkpi ku Ibarr Abachi ku surr, na so kye anishirr ba, ni surr azo ka nu unto ku. Anishirr shishemi nggo se na azo kakami a ko surr azo ka kakami.

⁴² Ayamba numa nggo so na ako, na sama ni inkindirr, ni surr angalanzirr atsitsa aha. Nu nggo ka ma inklo anini ayirr mi.

⁴³ Yesu yo abiga ma ba, na ddu ba di, “Ingga da ki imba ure ujiji mu da ayamba na ako anggo wa, a ni azo mri anishirr ba wemi nggo a yo ungo nu unto ki surr azo ku. ⁴⁴ Abi ni shishemi ba, a tsu zhi ni

* **12:36** Kye zizo Asarr 110:1.

inkindirri yi nggo a se na yi, ayamba anggo wa a ni zhi nu ntsi wa nggo a se na ku, na ni mri, inkindirri yi nggo a se na yi ni iso ima yi ni ingbingbru yi.”

13

Yesu tsarr ni tu ivi i ikikre yi
(*Matiyu 24:1-2; Luka 21:5-6*)

¹ Nggo Yesu so huzzu nu Uki Unkpi ku Ibarr Abachi ku, uyirr nu umi ku abiga ma ba ddu ma di, “Unitsarr! Kye angbinta kpinkpi angga ka na, kye ime inkpi iwre inggi na!”

² Yesu ddu ma di, “Uwa hi ime inggi yi, a taka turr yi hre tsatsarr, ingbinta iyirr si ta hun so ki inuma nu ugo hen.”

Iha ni ikarr
(*Matiyu 24:3-14; Luka 21:7-19*)

³ Yesu so, na so ka ashishi ko nu Uki Unkpi ku Ibarr Abachi ku. Nggo Yesu so ni Igbre nu Olivu wa, Biturr, Yakubu, Yohana tuku Andoro ni ko ku zhi ma toto di, ⁴ “Da ki inta ni ta nggo inkindirri inggi yi taka na. Angginggi taka tsarr inta da a si ivi ima yo ima ba?”

⁵ Yesu da ba di, “Imba so kye yi, ni su du unu ni re imba hen. ⁶ Anishirr shishemi ta nga ni isa mungga da aba yo su Kristi wa, na ta re anishirr shishemi. ⁷ Imba ti hi iku na are ka iku, imba si ki isisu hen, iki yi nggi yi ta na. Meme mi ikikre yi nise bari. ⁸ Ìgbù ta tsi ni ìgbù. Attu ta tsi na attu. Imimi yi ta battu ni ingbingbru yi shishemi, iyo inkpi taka se. Uwanggo ni ko si imeme iha ingri yi mu bari.

⁹ “Imba so gbye yi, a ta v̄i imba gri ko ni into yi ibre are na attu ba, na ta hlo imba na aki ka issubi ka. A ta gri imba ko na attu ba ni itu iga ingga. Wanggo yo ta sa anko wa nggo imba ta da ba Ure ku wre ku ni itu mungga. ¹⁰ (A ta da ku anishirr Ure ku wre ku unngo ku ki ni ikikre i ingbingbru yi wemi bari, ikikre yi ta ka nga.) ¹¹ Ivi yi nggo a ta vu imba gri na ko ni into ibre yi, imba bi si ri amarr ka inkindirr yi nggo imba ta ku da hen. Da ba inkindirr yi nggo Izhi yi Abachi yi nu uwa na attuttu ama wa. A si su uwanggo ta re hen, a si Izhi yi Abachi yi iwre mu ta re ku uwa.

¹² “Imuyirr ta vu imuyirr ku nu ba tsi ngi, akiki mi ta na meme ku Amumarr ambarr. Amumarr mi ta tirr akiki ambarr ku nu ba tsi ngi. ¹³ Anishirr namri, ta kà imba ni isa mungga, uwanggo nggo ti kri ngbangba ku ma ni ikikre yi, Abachi taka kpa ma ttungo.

*Iha i ndanda yi nggo so nye
(Matiyu 24:15-28; Luka 21:20-24)*

¹⁴ “Imba ti hi ‘Inkindirr indanda i ankizhi’* i kri nu unto ku nggo u si su ku uma hen. (Uwa ni bre wa, bu hi inkpi ire ima yi.) Abangga ngga a so nu Yahudiya bu kru huzzu ku sharri na agbre.

¹⁵ Undurr wa nggo ti ni so ni ituki† uwa bi kru ji kuma, na si ka rri ko du uwa ko iba inkindirr nu umi uki hen. ¹⁶ Uwanggo nggo ta kri ni ilá uwa bu si kru ka ko du uwa ka ko iba ankru ni iko hen. ¹⁷ Ivi ima ta ka vri kakami ku amba bi ine na amba

* **13:14** Kye zizo Daniya 9:27; 11:31; 12:11. † **13:15** Ituki: Ni ikuchi yi, ani Yahuda ba a di na akpukpa a ako amba wa du wa kurr, na di la aseki. Na a si ki uki mu aba a hun ku di barr Abachi na di ka kurr mi nabo.

bi ko gri amumarr. ¹⁸ Imba barr Abachi di ivi ima bi ka si ni iki hen. ¹⁹ Ivri yi ivi ima ta ka si ndanda nggo. Imba nise hi meme kye ni ingbingbru yi, zhi ni meme yi nggo Abachi a na ingbingbru inggi yi, ni si ta ka si meme zizo hen. ²⁰ Abachi tsu ivi ima yi ki ntsimi. I ka si si ntsimi hen, unushirr uyirr mi ka si so tsitsirr hen. Uwa a si ni itu i anishirr ba nggo a hla ba nggo, ima yo i du ba tsu ivi yi ki ntsimi. ²¹ Undurr ti ddu imba di, ‘Kye, Kristi wanggo nggo,’ ka di, ‘Kye uwanggo nu ungu mu,’ imba bi si kpanye na ba hen. ²² Anu Kristi abi imu, na abi kpa are bi imu ta huzzu. Na ta na iki yi isisu ni iki ikagri, wre ba ka re anishirr ba nggo Abachi hla ba nggo a ti hi anko wa. ²³ Imba so gbye kakami! Ingga da ki imba ni ima yo ni di ivi yi ni se ni ichi.

*Ivi i nga i Uvuvurr a Unushirr
(Matiyu 24:29-31; Luka 21:25-28)*

²⁴ “Ni ivi ima yi, nu ugo ki iha ku,
“ ‘azhi wa ta ka shirr,
uhwa ku si taka la hen;
²⁵ intsintse yi taka kuhre zhi nu ussu,
ukyekye ku unklassu ku ta battu.’[†]

²⁶ “Nabo yo anishirr ta hi ingga Uvuvurr a Unushirr na ashishi ko ji na akpa ka nu ukyekye ni ila nzarrnzarr. ²⁷ Ingga ta tu abitu mungga ba zhi nu unklassu, du ba ni nggurr anishirr mungga ba bi nggo Abachi ka hla ba zu ba, zhi na anga anza ambre kuma na anza a ingbahru, zhi ni ikatu kuma ni ikashirr, na anga ka ani mi kuma ni ikikre yi unklassu yi.

[†] **13:25** Kye zizo Ishaya 13:10; 34:4.

*Itsarr zhi ni ibwa wa
(Matiyu 24:32-35; Luka 21:29-33)*

²⁸ “Imba bi na undu nu ure ku ibwa ku, nggo ti ddu angbungba ka, na ko to ahehe, imba di hi di iki so nga manu. ²⁹ Meme mi, imba ti hi aseki angga ka, imba bu hi di ingga ki ywhiywhirr na anko ba. ³⁰ Ingga so da ki imba ure ujiji mu, imba ta hi aseki angga ka anishirr ba umi ba ni so. ³¹ Unkplassu tuku imimi ta kre, ure mungga ku si ta ka kre hen.

*Undurr si hi azhi wa hen
(Matiyu 24:36-44)*

³² “A ta sa azhibarr wa, na attuttu a inga mungga wa. Undurr si hi hen, ka abitu ama ba nu unkplassu, ka uzuma wa. Aki wa yo hi na ankpa ma. ³³ Imba so, ni so gbye yi, ni si so kahre hen. Imba si hi attuttu wa nggo a ta ka nga hen. ³⁴ Ingga Uvuvurr a Unushirr, si na su unushirr wa nggo so kuma nu uzirr nu unto ugbagba, na du iko ima yi nu ungo ku amirr iko ama ba, na ga ba into yi indu na nkanka, na da ku uni gbye anko wa, da abi so gbye anko wa zizi, na si kurr ina hen.

³⁵ “Imba mi bi so gbye, imba si hi attuttu wa nggo atakye ni iko wa ta kanga hen. A taka si ni ingbahru nggi, na atsutsu ibittu, ka na agba tu, ka na ambre. ³⁶ Du ma si ka gru nga ni ttu imba zu, imba so kurr ina hen ³⁷ Inkindirr yi nggo ingga da ki imba, ingga da ku anishirr ba tsatsarr. So gbye yi!”

14

*A ssubi ta ngu Yesu
(Matiyu 26:1-5; Luka 22:1-2; Yohana 11:45-53)*

¹ A ji ivi iha aba bi na Iga i Ivu Sarr yi tuku Iga i Unfonfo ni Sama na Iyisti wa. Ankpinkpye abikye ba tuku abitsarr Are ba, a so zha anko wa nggo aba ta vu Yesu ku tsi ngu na ayi. ² Aba da di, “Inta bu si na na azhibarr a iga wa hen, du ku anishirr ba ta zha are ni inta ba.”

*A ngu ku Yesu anye nu Betani
(Matiyu 26:6-13; Yohana 12:1-8)*

³ Nu nggo Yesu so nu Betani ni iko i Sima nggo a lo ishi. Nu nggo Yesu so ri ila, ayamba numa gri anye wa nggo tsi anta na hun ingba wre na azhizha a alabasta*. A na wa na anye a unkunkurr ku nggo yo ku du nadi, na si zi wa ni inkindirr hen. Uwa murr itu azhizha yi na ka anye wa surr ku Yesu ni itu.

⁴ Anishirr banu nggo a kri nabo a vri isisurr, na so re di, “Angginggi du ayamba nggo so varr anye wa hre gigyemi? ⁵ Anye ma nggo ka ba wa re inklo ssu na ango aha na ga ku abi iha (nggo ka ma azo ka ihan unushirr nu undu ni ise).” Na nggarr ito na ayamba wa ku.

⁶ Yesu ddu ba di, “Imba du ma tomi. Imba glo ma na anggi? A na ki ingga inkindirr izizi ni inkindirr iwre mu na. ⁷ Abi iha ba ta di so ni imba ba ttuttumi. Azhibarr wa nggo imba ta hi inkindirr iwre imba na ba. Uwa ta si ingga, ingga si ta di so iso inggi ni imba hen. ⁸ A na inkindirr yi nggo a hi anko a ina wa. A ka anye anggo wa surr ki ingga, a ko na ingga ssubi ki iba zzu mungga iyo. ⁹ Ingga da ki imba ure ujiji mu di, unto ku nggo a ti ko ku

* **14:3** Alabasta: A sa azhizha akikla. Ingbinta yi nggo a si yi ki ududdu. Nadi sa anye a ihun ingba wre.

da ba Ure ku wre ku ni itu mungga ni ingbingbru inggi yi, aba ta da ba ure ku ayamba unngo ku, na du ba hi ku.”

*Yahuda kpanye du uwa
ta ba Yesu re
(Matiyu 26:14-16; Luka 22:3-6)*

¹⁰ Judasi Iskariyoti, uyirr nu umi ku awurr na aha ba, gru kuma na ankpinky abikye ba, ko ku ba Yesu nu ba. ¹¹ Aba nyarr ku kakami nggo a wo ure ku na da zu ku da aba ta nu ma azo. Uwa ko zha anko nggo uwa ta ku vu ma nu ba.

*Yesu ri ıla i Iga i Ivu Sarr yi na abiga ama ba ba
(Matiyu 26:17-25; Luka 22:7-14; Yohana 13:21-30)*

¹² Na azhibarr a imeme wa a Iga i Unfonfo ni Sama ni Iyisti wa, nggo a sa azhibarr a di han imimarr inkru i Iga i Ivu Sarr yi, abiga bi Yesu ba zhi Yesu di, “Uwa zha di inta bu ku zzu unto ku ki nu momonggo, nggo inta ta ku ri Iga i Ivu Sarr yi?”

¹³ Yesu hla anishirr aha nu umi ku abiga ma ba na da ba di, “Imba kuma nu umi ìgbù ku Urushal-ima, imba ta ku hi ugo numa gri itsa yi amasirr, na ta ma ni imba ba na anko. Imba bu ga ma kuma. ¹⁴ Ku da ku akikye ni iko wa nggo uni gri amasirr wa rri di, ‘Unitsarr wa du, Uki ku abichirr umungga ku u se nu momonggo, nggo ingga na abiga mungga ba ta ni ri Iga i Ivu Sarr yi?’ ¹⁵ Uwa ta tsarr imba angbla uki numa na atu, nggo a ka ssu ku ki zu ba. Imba ssubi ki inta nabo yo.”

¹⁶ Abiga ma ba, nggo a hla ba, gru vu anko, na kuma nu umi ìgbù ku ku hi i se meme yo nggo Yesu da ba nggo. Na ssubi ki Iga i Ivu Sarr yi nabo.

¹⁷ Ni ingbahru yi Yesu à nggurr surr na awurr na aha ba. ¹⁸ Nggo a so ri ni imburr iri inkpi yi, Yesu da ba di, “Ingga da ki imba ure ujiji di, uyirr nu umi umba ku ki ywhiywhirr i ba ingga nu ba, uyirr amba wa nggo so ri ni ingga ku.”

¹⁹ Inkindirr ima yi ivri abiga ma ba isisurr kakami, aba gru so zhi ma na yiyirr, da di, “Uwa da di a si ingga? Han?”

²⁰ Yesu ddu ba di, “A ta su uyirr nu umi umba awurr na aha ba yo. Uwanggo nggo à so yo ungo ku ni ingga ku na agbugba ayirr, uwa yo ta ba ingga nu ba. ²¹ Nâ ta su nu nggo a charr da nu Ungbamvu ku Abachi ku du Uvuvurr a Unushirr ta ttu. I ta su ndanda ku undurr wa ma nggo ta ba Uvuvurr a Unushirr nu ba! A ka hi meme na si ngri ma hen!”

Ila i Atiko

(Matiyu 26:26-30; Luka 22:14-20; 1 Korrintiya 11:23-25)

²² Nggo a su nu umi ki so ri ku, Yesu ba unfonfo wa numa na da inyarr ku Abachi, na nga ma hre, na ka nu abiga ma ba, na da ba di, “Kpa yi! Kye uwanggo su ukpa mungga ku.”

²³ Na ki ungo ba ukofi ku, na nyarr ku Abachi zizo, na ka nu ba. Aba kpa so wemi.

²⁴ Yesu da ba di, “Uwanggo yo sa ayiyi mungga wa nggo a ka wa hre ku anishirr shishemi. Ayiyi anggo yo su ishi azhi ihēhē i Abachi ku anishirr. ²⁵ Ingga da ki imba ure ujiji, ingga si ta so ama a ugbyarr iki numa ni imba ba zizo hen. A ta ka sa azhibarr wa nggo ingga ta ka so ama hēhē mu ni ittu i Abachi nu unkplassu.”

²⁶ Nggo a ri kre, na da usarr, aba gru hun kuma ni Igbre nu Olivu wa.

Yesu ada di Biturr ta ka uwa
(*Matiyu 26:31-35; Luka 22:31-34; Yohana 13:36-38*)

²⁷ Yesu ddu ba di, “Imba ta kru nggarr nado ni du ingga, zzu nu nggo a charr da nu ungbamvu ku Abachi ku:

“Ingga ta ngu uni ka aminta wa, aminta ba ta kru nggarr nado.”†

²⁸ Nu ugo ku nggo ingga ti tasi, ingga ta ku ki imba ichi ko nu Galili.”

²⁹ Biturr ddu ma di, “Anishirr ti kru nggarr nado namri, ingga si ta kru hen.”

³⁰ Yesu da ku di, “Di ingga da ku ùwà ure ujiji, ni ibittu i ari yi nggo agba wa ta nise tu ki inkpu iha, ùwà ka kisa ni ingga ku ki ankpu atarr ba.”

³¹ Biturr da ki Yesu kyekye mi di, “A ti ta ngu ingga kye nu ùwà ku mi, ingga si ta kisa di ingga si hi ùwà hen.” Abiga ma ba namri da angu yiyirr kama yo.

Yesu barr Abachi nu Getsemani
(*Matiyu 26:36-46; Luka 22:39-46*)

³² Aba gru kuma nu unto numa nggo a yo ku du Getsemani. Yesu da ku abiga ma ba di, “Imba ji so ni inggya, di ingga ta ku barr.” ³³ Na yo Biturr, Yakubu tuku Yohana gri. Isisurr ima yi wri kpakpa ni vri. ³⁴ Yesu da ba di, “Isisurr mungga yi se ni ivri kakami di ingga ki gaga yi ittu. Imba so ni inggya ni so gbye yi.”

† 14:27 Kye zizo Zakarriya 13:7.

³⁵ Nggo a sha chi kuma ntsi, na jaku ji kurr ni imimi, na barr di, i ti wre ku Abachi, uwa bi ka iha inggi glo ma. ³⁶ Na barr di, “Aki! Aki mungga! Inkindirr sama nggo i ka mri uwa, nggo uwa ta kpanye, uwa ka iha inggi yi glo ki ingga. Si na inkindirr yi nggo ingga zha hen, uwa bi na inkindirr yi nggo iwre ku uwa!”

³⁷ Nggo a kanga na atarr ba ba, na ni hi ba so kurr ina, na yo Biturr na zhi ma di, “Sima, ùwà so kurr ina mu-u? Ùwà ka si sha so tsitsirr ntsi ma attuttu ayirr hen. ³⁸ Imba so tsitsirr, ni so gbye yi, ni so bi barr du ku imba bu si ku la ure hen. Kye, izhi imba yi i so zha ina inkindirr yi nggo iwre, ukpa umba ku u su.”

³⁹ Na ka ko zizo ku barr, na da inkindirr yiyirr ima yo. ⁴⁰ Nggo a kanga zizo, na ni hi ba so kurr ina yi zizo, nggo ashishi ambarr ka ri ni ina, na si so kye hen, uwa si ba. Aba si hi inkindirr yi nggo aba ta da ku hen.

⁴¹ Nggo a kanga na aba inkpu itarr yi, na ni zhi ba di, “Imba ni ko kurr ina, ni so su yi? Ima ba! Attuttu ayo a nga ba! Kye, ziza undurr numa a ba ingga Uvuvurr a Unushirr ni na ango ka abi la ure ba. ⁴² Gru yi, ni di inta kuma. Uni ba ingga ni wanggo so nga ywhiywhirr mi!”

A vu Yesu gri na kuma

(Matiyu 26:47-56; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12)

⁴³ Nggo Yesu ni so re na ba, Judasi, uyirr nu umi ku awurr na aha ba, ku nggurr surr. Na nga na akpa anishirr di ga ma, abanu gri injingba na abanu ankpunkpu inkinkurr. Ankpinkpye abikye

ba, na abitsarr Are ba, na akikre anishirr ba, aba yo tu ba di a bu ku vu Yesu.

⁴⁴ Ziza, uni ba ma nu ba wa zzu kuma, nâ ta si nggo a ka tsarr ba ba di, “Ugo wa nggo ingga ta ku nyarr ma vu ni ma anta, uwa yo su wanggo nggo imba di zha ma nggo, imba vu ma gri ni kuma yi.”

⁴⁵ Nggo a nggurr surr, Yahuda zzu kuma ni Yesu ku, na da di “Unitsarr!” na ma anta. ⁴⁶ Anishirr ba ki Yesu kpa na vu ma. ⁴⁷ Uyirr nu umi ku awurr na aha ba kri gagami na ku, na ki ungo ttu anjingba, na sarr utu ku ugarr a ankppe unkpi abikye wa ttu ta yo.

⁴⁸ Yesu zhi ba di, “Imba kye di ingga su unayi mu, ni nga ni ingga ku ni injingba na ankpunkpu inkinkurr ta ni vu ingga? ⁴⁹ Ttuttumi ingga kri di tsarr imba nu Uki Unkpi ku Ibarr Abachi ku, imba si vu ingga hen. Inkindirr inggi i na meme nggo a charr nu Ungbamvu ku Abachi ku ni itu mungga.” ⁵⁰ Abiga ma ba kru nggarr nado namri na du ma.

⁵¹ Uvuvurr nze numa nggo so ga Yesu, a kri na garr upri inkru, na si surr inkindirr nu umi hen. Aba ta vu ma. ⁵² Uwa kru huzzu ni ihorr mi, na ka upri inkru ku du ba na ango, na kuma.

*A bre ku Yesu amu na
Akaba anu Yahuda wa
(Matiyu 26:57-68; Luka 22:54-55, 63-71; Yohana
18:13-14, 19-24)*

⁵³ Aba gri Yesu na ko ni iko yi ankppe unkpi abikye wa, nu nggo ankpinkppe abikye ba namri, na akikre anishirr, na abitsarr na Are ba a nggurr bi. ⁵⁴ Biturr di ga ba gbagba mu, rri ko nu ure ki iko ku ankppe unkpi abikye wa. Biturr ku ji so na abi gbye ma ba, na so vri uru.

⁵⁵ Ankpinkpye abikye ba na Akaba anu Yahuda ba wemi, a so zha anishirr ba nggo ta da inkindirr indanda ni itu ima yi, da aba ka ngu ma, na si hi anishirr hen. ⁵⁶ Anishirr shishemi a bre imu ni itu Yesu, are ambarr ka si mirri ni ikpa hen.

⁵⁷ Abanu gru kri na bre are ka imu ni itu ima yi di, ⁵⁸ “Inta wo ma so da di, ‘Uki Unkpi ku Ibarr Abachi ku, nggo a me ku na ango ka unushirr, ingga ta tsi ku nggarr, ni ta vu ku me ni ivi itarr, ni si ta me ku na ango ka unushirr zizo hen.’ ”

⁵⁹ Meme mi are ambarr ka si mirri hen.

⁶⁰ Ankpye unkpi abikye wa gru kri na anke ambarr ka na zhi ma di, “Yesu, uwanggo sa are ka nggo a so bre ni itu muwa, ùwà da da angginggi?”

⁶¹ Yesu so gbangbami, na si da ba inkindirr mrem-remu hen.

Ankpye unkpi abikye wa zhi ma zizo di, “Uwa yo su Kristi, nggo su Uvuvurr Abachi wa nggo a di gbyarr ku asa?”

⁶² Yesu ddu ba di, “Yo-o, a si ingga yo! Imba ta hi ingga Uvuvurr a Unushirr nggo ingga ta so nu ungo ri ku Unukyekye wa, ni ta nga na akpa ka unkplassu ka.”

⁶³ Ankpye unkpi abikye wa ki unfu na nga ankru ama ka hre na da di, “Inta si zha undurr numa bu da inkindirr mu na ku zizo hen? ⁶⁴ Imba wo ire are inggi yi, nggo à da are andanda ni itu i Abachi. Imba da anggi?”

Aba da na angu ayirr di ugo wa a la ure, à ma ni tsi ngu. ⁶⁵ Abanu gru so ddu antinte surr ku nu ukpa, na ki ungo ttu ku ashishi ka, na kIRR ma, na zhi ma di, “Da undurr wa nggo a nggurr uwa?” Abi gbye ba vu ma na so ri ma meme.

*Biturr kpa kisa duwa
si hi Yesu hen*

(Matiyu 26:69-75; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Nggo Biturr so ni ikashirr iki yi nu ure ku, uva numa, nggo su uyirr nu umi ku agarr ba ankye unkpi abikye wa, nga nabo. ⁶⁷ Nu unngo, uva wa hi Biturr so vri uru nu ure ku, na kye Biturr girr, na du ma di,

“Uwa mi di ga Yesu anu Nazareti wa meme.”

⁶⁸ Biturr kisa di, “Ingga si hi inkindirr ima nggo uwa so da yi hen.” A da meme, na gru huzzu kuma na anko akaba wa. [Meme nggo, agba wa tu.]

⁶⁹ Uva wa ko ku hi ma nabo zizo, na gru so tsarr abi kri nabo ba di, “Ugo nggo mi su uyirr nu umi umbarr ku.” ⁷⁰ Biturr kisa zizo.

Abi kri nabo ba gru so ddu Biturr di, “A su ure ujiji. Uwa se na ba. Uwa sa anu Galili. Si kpa kisa hen.”

⁷¹ Biturr shi azhi zhi kisa di, “Ingga da ki imba ure ujiji. Ingga si hi undurr wa ma nggo imba so da ma hen. Ingga ti hi ma, Abachi bi nggurr ingga ngu.”

⁷² Ni inkpu ima yi, agba wa tu inkpu iha yi.† Biturr ssu hi nu nggo Yesu da ku di, “Agba wa taka nise tu ki inkpu iha, uwa ka kisa ni ingga ku ki inkpu itarr ba.” Biturr gru ko yi kpokpo.

15

*Yesu na akaba a Bilatu
(Matiyu 27:1-2, 11-14; Luka 23:1-5; Yohana 18:28-38)*

† 14:72 Ki inkpi ha 14:30.

¹ Ni gambre bwu, ankpinkpye abikye ba, na akikre anishirr ba, na abitsarr na Are ba, na Akaba anu Yahuda ba, ndo nu uki ku we, na ssubi. Na yo ku Yesu ache, na gri ma ga ku Bilatu (Uttu wa sa anu Roma nggo so gri ba na anga ka Yahudiya ka.)

² Bilatu zhi Yesu di, “Nggi su uwa mu su uttu anu Yahuda wa?”

Yesu kpanye ku di, “Nggo uwa da.”

³ Ankpinkpye abikye ba a so di tto Yesu na are ki imu shishemi. ⁴ Bilatu zhi ma zizo, “Uwa si ta da inkindirr hen? Uwa si wo are ka nggo a gri nga shishemi ni itu muwa hen?”

⁵ Yesu si da inkindirr zizo hen. I Bilatu a ku ayisurr.

A zu ku Yesu ittu

(Matiyu 27:15-26; Luka 23:13-25; Yohana 18:39—19:16)

⁶ Ttuttumi ni Iga i Ivu Sarr yi, Bilatu di ttu unushirr uyirr huzzu ni iharr, wanggo nggo anishirr ba ti barr ni itu ima yi. ⁷ Ni ivi ima yi, ugo numa a ri Barraba, nggo a harr ma ndo na abanu nggo a tto itsi na di ngi anishirr. ⁸ Nggo, akpa anishirr wa chinga na so zhi Bilatu inkindirr inggi yi nggo à di na ku aba ttuttumi nggo.

⁹ Bilatu zhi ba di, “Imba zha di ingga bi ttu uttu anu Yahuda wa huzzu ki imba?” ¹⁰ Bilatu mi hi kakami nggo ankpinkpye abikye ba a gri Yesu ni nu ma, na ttu ashishi na ku. ¹¹ Ankpinkpye abikye ba ddu anishirr ba, da ba di a bu du Bilatu ttu Barraba nggo nu ba.

¹² Bilatu a zhi ba zizo, “Angginggi ingga ta na nu uyirr wa nggo imba yo ma du uttu anu Yahuda wa?”

¹³ Aba da hantu, “Kpa ma nga nu unkunkurr!”

¹⁴ Bilatu zhi ba di, “A la angginggi?”

Aba du nu ukorr unkpi na so da di, “Kpa ma nga nu unkunkurr ku!”

¹⁵ Bilatu zha du uwa ta su ku anishirr ba isisurr na ttu Barraba ttungo, na ba Yesu nu abi ta iku ba, da a bu hlo ma na gri ma ku kpa nga nu unkunkurr.

*Abi ta iku ba asarr Yesu
(Matiyu 27:27-31; Yohana 19:2-3)*

¹⁶ Abi ta iku ba gri Yesu na rri kuma nu umi ku ando a ugonawa, na yo inkpu i abi ta iku yi we. ¹⁷ Aba so sarr ma na surr ku ikpo ankru isisarr i uttu yi, na nyarr intto turr ku ni itu ki anzi, ¹⁸ na kuttu na so chi ma di, “Uttu anu Yahuda, izhi muwa yi bu so sese!” ¹⁹ Na so hlo ma ba ni itu ni unflankurr, na so ddu antinte surr ma, na kuttu ku na agbuzzu da aba so chi ma. ²⁰ Nggo, a sarr ma kre, na ttu ikpo ankru isisarr i uttu yi glo ku, na ka angbanja iki ama ka surr ku, na gri ma huzzu kuma nu unto ki kpa nu unkunkurr ku.

*A kpa Yesu nu unkunkurr
(Matiyu 27:32-44; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27)*

²¹ Nggo a so gri Yesu ko yi kpa, na zzu ma nu ugo numa nggo ri Sima, aki a Alezanda tuku Rufo, à sa anu Sirrene, na so rri nga nu umi igbù ku. Aba turr ma du ma ba unkunkurr ki kpa Yesu ku. ²² Na gri Yesu kuma nu unto numa nggo a yo ku du Goligota, (a yo ku meme nggo da su Unto Ku Ukpahé (Uttuttu) Ki Itu.) ²³ Nabo yo, aba ku ni Yesu

ahi wa nggo a zî na ahun ka nggo a ri mârr*. Yesu ka iso wa. ²⁴ Mre na kpa Yesu nu unkunkurr ku, na vu iki isurr ima yi ga. Na turr† kye ku ikpa ka uwatanggo à ta kpa ankru atakangga.

²⁵ Nggo si itirr ambrè, aba kpa Yesu. ²⁶ Na charr ikpala ima yi nggo a vu ma na yi di: “UTTU ANU YAHUDA WA.” ²⁷ Na kpa abayi banu aha ndo na ku ni inkinkurr i ambarr, uyirr wa nu ungo ri, uyirr wa nu ungo mla. [²⁸ Nu nggo yo Ungbamvu ku Abachi ku da jiji di, “A bre ma surr nu umi ka bi ila ure.”] ²⁹ Anishirr ba zzu di ga anko wa ba nabo, na mi atu, na so da are andanda ni itu ima yi di, “Mhnn! Uwa yo da du uwa ta ddu Uki Unkpi ku Ibarr Abachi ku, na ta me ku ni ivi tarr! ³⁰ I-i! Ziza, ji nu unkunkurr ku ni kpa itu muwa ttungo ki!”

³¹ Ankpinkpye abikye ba na abitsarr na Are ka Musa ba a mē Yesu na re ni ikpa, na da di, “A hi aza ka ikpa abanu ttungo, na si kpa itu ima ttungo hen! ³² Du Kristi wa nggo su uttu anu Israila wa, bi ji nu unkunkurr ku zizami, na di inta bi kye, ni bi yo isisurr na ku!” Aha ba nggo kpa ba ndo na ku à sarr ma meme.

Ittu i Yesu

(Matiyu 27:45-56; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30)

³³ Nggo, azhi wa ga na atsutsu, ibwu kri igbu wa namri, nga ni itarr yi ingbahru. ³⁴ Ni itarr yi ingbahru yi, Yesu nggarr yi kpokpo na da di, “Eloyi Eloyi, lama sabachtani?” A da di, “Abachi

* **15:23** Mârr: A sa ahun nggo di zhi ivri. † **15:24** Iturr: A si adu abi ta iku abu Roma aba bi nggarr ankru ka uni kpala ka ga ki ikpa imbarr nâ ta su nggo i kurr charr nu ungbamvu ku Asarr 22:18.

mungga, Abachi mungga, angginggi du uwa kà ingga du?”

³⁵ Inkpu anishirr yi nggo a se nabo a wo ma ni da yi, na da di, “Wo yi, a so yo Iliya.”

³⁶ Uyirr nu umi ambarr, ku kru ko ku ba usoso yo nu umi ku ususa ahi na ka ti turr ni itu unflankurr, na gi kuma ku Yesu na angu, na so da di, “Inta ta kye ka Iliya ta nga ni ttu ma ji.”

³⁷ Yesu garr angu yi kpokpo mre, na ttu.

³⁸ Upri nkru ku † u di klo nu Uki Unkpi ku Ibarr Abachi ku u nggarr ki uha ba, § zhi na atu ji nga na achi ka. ³⁹ Ankpye uni ta iku wa, nggo kri ni ichi yi unkunkurr yi nggo kpa Yesu, a hi nggo Yesu ttu, na da di, “Ugo wa su Uvuvurr Abachi jiji!”

⁴⁰ Amba banu a se nabo, na kri kre mu, na so kye ma. Nu umi ambarr ku, Maryamu nggo zhi nu igbu nu Magadala, nu Salomi, nu Maryamu ayirr anu Yakubu uvutsa wa tuku Jose, na abanu shishemi. ⁴¹ Aba yo di ga Yesu nggo a di so nu Galili, na so di zi ma undu ku, na amba banu shishemi nggo nga ndo na ku zhi nu Urushalima na se na ku.

Izzu i Yesu yi

(Matiyu 27:57-61; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42)

⁴² A sa azhibarr a issubi wa (na ambre ka uha ka, uwa ta sa Asabarr, azhibarr a isu anu Yahuda

† **15:38** Upri nkru: Unga nkru ku nggo u ga Unto ku Iwre Sha Kakami yi ki nanka na ankla anuma ka nu Uki Unkpi ku barr Abachi ku. Ime ima i se nu Urushalima. Abachi à da di anu Yahuda ba a bu di gbyarr ku uwa asa nabo yo. § **15:38** Nggarr: Ima tsarr di ittù ima yi bwu ki inta anko a ko na Abachi ku. Kye Ibraniya 9.

wa). Nggo ni ingbahru yi, ⁴³ ugo numa a ri Isuhu, unushirr nu Arrimatiya a nga. A su uyirr nu umi ka akikre ba Yahuda ba, nggo a di kye ma ssu nu ungo, uwa mi a su nu umi ki so kye anko nggo Abachi ta ka so ni ittu ima yi. A kuma kyekye mi nu Bilatu ku, na ko ku barr ma, da bi nu uwa iku i Yesu yi. ⁴⁴ Bilatu a ku ayisurr nggo a wo di Yesu ka ttu ba. Na yo ankppe abi ta iku wa, na zhi ma di, “Yesu à ttu ngbangbamu?” ⁴⁵ Nggo a wo na ankppe wa, Bilatu kpanye ku Isuhu di a bu kuma ku ba iku Yesu yi. ⁴⁶ Isuhu ku re upri inkru ukukla ki izzu ku, na hun ku ttu iku yi ji, na nyarr yi nu upri inkru ku, na ba iku yi ku yo ni ibe yi, nggo i su nu Uko uhan, na ku nyi anki ingbinta ankppe ni ttu angu ka Uko uhan ka. ⁴⁷ Maryamu nggo zhi nu Magadala tuku Maryamu ayirr Jose, a so kye, na hi unto ku nggo a yo ma.

16

Itasi i Yesu yi

(Matiyu 28:1-8; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-10)

¹ Nggo Asabarr, Azhibarr a Isu anu Yahuda wa vu sarr, Maryamu nggo zhi nu Magadala tuku Maryamu ayirr anu Yakubu, u Salomi, a re anye a ihun ingba* wre nggo aba ta ku surr ki iku i Yesu yi. ² Na ambre bwu, na azhibarr a uha wa, nggo anza wa a gru ba, aba kuma ku rri ni ibe i Uko uhan yi. ³ Aba zzu di zhi ikpa na anko di,

* **16:1** Anye a ihun ingba: Uwama tsarr ikpanye, tuku ikru isisu ni ikye ssu nu ungo. Igrri anye ima si nâ ta gri ugbyarr ku unkunkurr ki ihun ingba wre nggo na nga ni ibe yi ari.

“Unggonggo ta ku nyi ingbinta yi ka ki inta ni ibe yi?”

⁴ Ingbinta si inkpi yi. Nggo a ko ku kye, na hi a ka nyi ingbinta yi glo ba. ⁵ Na ko ku rri kuma nu umi ku Uko uhan ku, na ko ku hi uvuvurr nze so na anga ungo ri a ibe wa, na so ttu ikpo ankru akikla. Isisu ki ba.

⁶ Uwa ddu ba di, “Imba si kru isisu hen! Ingga hi imba so zha su Yesu, anu Nazareti yo, uwanggo nggo a kpa ma nggo. A tasi. A si se hen. Imba kye yi, uwanggo yo su unto ku nggo a ka ma yo. ⁷ Ziza nggo, kakuma yi, ni kuma ku da ki Biturr na abiga ma ba: ‘A so ku ki imba ichi kuma nu Galili; imba ta ko ku hi ma nabo, nâ ta si nggo a da ki imba bari na ka ttu.’ ”

⁸ Aba ka huzzu nu ukru zhi ni ibe i uko uhan yi. Ukpa ambarr ku wri kpakpa. Aba si da ku undurr inkindirr ima yi hen, nggo isisu ki ba.

*Yesu huzzu ku Maryamu nggo zhi nu Magadala
(Matiyu 28:9-10; Yohana 20:11-18)*

[⁹ Nggo Yesu à tasi ni gambre yi, na azhibarr a imeme wa (nu ugo ku azhibarr a isu wa), uwa huzzu meme yi ku Maryamu nggo zhi nu Magadala, nggo Yesu à han izhi ndanda itangba huzzu ku nggo. ¹⁰ Maryamu nggo zhi nu Magadala, kuma na ko ku da ba abangga ba nggo di ga ma. Aba so ri amarr na so yi. ¹¹ Nggo, a wo di Yesu tasi; du Maryamu nggo zhi nu Magadala à hi ma, aba si kpanye ni da ima yi hen.

*Yesu huzzu ku abiga ma aha ba
(Luka 24:13-35)*

¹² Nu ugo ku meme, Yesu huzzu na ashishi numa nanka ku anishirr aha banu, a so zirr na anko na so zirr huzzu kuma ni ìgbù numa. ¹³ Aba ko ku da ku abiga ma abanu ba. Aba mi si kpanye hen.

Yesu huzzu ku awurr na yirr ba

(Matiyu 28:16-20; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23; Indu 1:6-8)

¹⁴ Ni ikikre yi, Yesu huzzu ku abiga ma awurr na yirr ba, nggo a so, na so ri ila. Uwa glo ba ni kà iyo isisurr ambarr yi, ni itsi kyekye ambarr yi nggo a si kpanye na abangga ba nggo hi uwa ni tasi yi hen.

¹⁵ Uwa da ba di, “Kuma yi ni ingbingbru yi wemi ku bre ku anishirr Ure ku wre ku Abachi ku. ¹⁶ Uwanggo nggo ta kpanye nu Ure ku wre ku, aba bi zzu ma na amasirr, Abachi ta kpa ma ttungo. Uwanggo nggo ta si kpanye nu Ure ku wre ku hen, ila ure ima yi i ta so ku ni itu ima sese. ¹⁷ Abangga ba nggo ti yo isisurr imbarr yi ni ingga ku, ingga ta nu ba ukyekye ku nggo: A ta han izhi ndanda huzzu ni isa mungga; na ta re ni irrirri ihehe, nggo a nise tsarr ba na yi. ¹⁸ Inkindirr ndanda si ta ki ba hen, ka ti vi ànìwǎ, ka ti so itsi. A ta sa ango ambarr ka na abi vri ba, aba ta wre.”

Yesu hun kuma nu unklassu

(Luka 24:50-53; Indu 1:9-11)

¹⁹ Nu ugo ku nggo Yesu re na ba, aba ba ma hun kuma nu unklassu. Uwa ko ku so nu ungo ri ku Abachi ku. ²⁰ Abiga ma ba kuma ko ku di bre Ure ku wre ku kago. Atiko wa so na undu na aba, na tsarr di ibre imbarr yi si jiji, zhi nu nggo a nu ba ukyekye ki na iki ikagri.]

Ungbamvu Ku Abachi Azhi Ahehe Ka New Testament in Ninzo (NI:nin:Ninzo)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ninzo

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 9789789156047

The New Testament

in Ninzo

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
d46fed5f-6317-5355-ab77-aef8925db2e6